

OOST EN WEST

**Nederlandsche
Handel-Maatschappij, N.V.**

Deviezenbank

Hoofdkantoor: Amsterdam, Vijzelstraat 32
77 Kantoren in Nederland

Vestigingen in Nederlandsch-Indië
India, Birma, China, Malayan Union,
Colony of Singapore en Arabië

Eigen Vertegenwoordigingen
in Londen en New York

**Uitvoering van alle Bank-, Effecten- en
Assurantiezaken**

N.V.

P. F. van Vlissingen & Co's
Katoenfabrieken
Helmond

30 Augustus 1947 40ste Jaargang Nummer 17

Officieel Orgaan
der

Koninklijke Vereeniging

OOST en WEST

De Koninklijke Vereeniging „Oost en West” streeft er naar bij het Nederlandse Volk kennis te kweken van en belangstelling te vergroten in de Gewesten overzee. Zij geeft een veertiendaags orgaan uit, onder redactie van het dagelijks bestuur waarin artikelen worden opgenomen die actuele vraagstukken de overzeese gewesten betreffende, behandelen.

Redactie en administratie: Dr. Kuyperstraat 5,
's-Gravenhage, Tel. 115936, Giro 14574.

Uitgave Three Castles, Vondelstraat 11d, A'dam,
Tel. 81909

Drukker: Schefferdrukkerij, Dordrecht.

Abonnementen kunnen op ieder tijdstip ingaan en eindigen op de laatste dag van het kalenderjaar. Indien een abonnement niet is opgezegd 14 dagen vóór het einde van het kalenderjaar, wordt het geacht stilzwijgend te zijn verlengd. Aanmelding voor het lidmaatschap kan geschieden aan de administratie der Vereeniging dr. Kuyperstraat no. 5 te 's-Gravenhage. De contributie bedraagt f 6.— per jaar, waarbij het abonnementsgeld voor het officieel orgaan „Oost en West” is inbegrepen. Donateurs minimum f 10.— per jaar.

Advertenties: Alle gegevens worden op aanvraag gaarne verstrekt door de Uitgeverij, Vondelstraat 11d, te Amsterdam, telefoon 81909

J. & K. SMIT'S | Scheepswerven
KINDERDIJK | Machinefabrieken

Baggermaterieel
Goud- en Tinmolens

Zeesleepbooten

Vracht- en Passagiersschepen

Stoommachines

Scheeps- en Landketels

SMIT-M. A. N.

DIESELMOTOREN

VOOR DE KEUZE

Zelden is de verjaardag van H.M. de Koningin onder zo ernstige omstandigheden gevierd als dit jaar 1947 het geval is. Zelfs in de oorlogsjaren, toen onze gedachten zich op deze dag naar de landen overzee richtten, was de situatie niet dermate beklemmend. Want weliswaar was in die jaren zowel Nederland als Indië in de greep van een vijandig overweldiger, doch ondanks alle nood en alle ellende en alle verdrukking werden wij toen gestaald door de zekerheid, dat eens het uur der bevrijding zou slaan. Hare Majesteit zelve heeft ook in de donkerste uren van de oorlog door Haar voorbeeld en door Haar vertrouwen die zekerheid versterkt.

Thans is het anders.

Op dit ogenblik is het voortbestaan van het Koninkrijk in gevaar. Op dit ogenblik is het de vraag geworden of de hoge beginselen, door H. M. de Koningin in haar bekende rede van 7 December 1942 uitgesproken, niet verloren zullen gaan onder het geweld der revolutie, door een kleine minderheid ontketend. Op dit ogenblik moeten wij ernstig rekening houden met de mogelijkheid, dat Indië voor goed verloren gaat.

Het is bekend geworden, dat de hoogste gezagsdrager in Indië, dr. H. J. van Mook zelf, die men waarlijk noch van alarmisme, noch van ene reactionnaire gezindheid kan beschuldigen, hierop met de sterkste nadruk heeft gewezen:

indien niet tijdig wordt ingegrepen, indien niet aan deze leiding van deze Republiek een einde wordt gemaakt, zal aan de betrekkingen tussen Nederland en Indië zo onherstelbare schade zijn toegebracht, dat zij voor goed tot het verleden zullen behoren.

Dit geldt dan niet alleen voor die gebieden van Java en Sumatra, waar thans de revolutionaire terreur der Republiek nog almachtig is, doch dit geldt vóór geheel Indië. Want het is een illusie te menen dat men, zo berust wordt in het voortbestaan ener terroriserende en extremistische, door onverzoenlijke figuren en agressieve groepen geleide Republiek, op de duur grote gebieden van Java en Sumatra tegen hun invloed zal kunnen beschermen. Het is evenzeer een illusie te menen, dat dan de gebieden als Borneo, Celebes en de Grote Oost zich buiten de machtsfeer dezer Republiek kunnen houden.

Zo staan de zaken. Zo dreigt Indië voor goed verloren te gaan. Zo staan wij voor het grote en directe gevaar ener volstrekte en onherstelbare ontbinding van het Koninkrijk. Op dit gevaar wijzen niet alleen bepaalde politieke partijen, die de oppositie vormen; op dit gevaar wijzen niet alleen de kringen, die men lange tijd zo gaarne als de koloniale reactie desavoueerde; dit gevaar wordt thans niet alleen begrepen in de kring van een der grote regeringspartijen, doch dit gevaar wordt met de krachtigste nadruk aangewezen door de luitenant-G.G., door de Indische regering en door alle hare adviseurs, de meest progressieve niet uitgezonderd.

Het is thans de internationale situatie, waardoor de Nederlandse regering nog steeds niet heeft kunnen besluiten, de positionele actie in Indië te doen voltooien. Zij volgt daarbij het advies van de heer Van Kleffens, die meent dat dit optreden „desastreus” zou zijn, zolang de Veiligheidsraad zijn behandeling van de Indonesische kwestie niet voltooid heeft.

Zelf is reeds opgemerkt, dat hoe langer de Veiligheidsraad zich blijft misdragen inzake Indië, hoe méér Nederland's standpunt daardoor versterkt wordt. Want de wrevel en de afkeer van de publieke opinie, o.m. in de Verenigde Staten, zijn

jegens dit college zó gegroeid, dat diegenen de sympathie verwerven, die het meest zijn miskend, gehinderd en getaquineerd.

Aangezien de Veiligheidsraad door Sowjet-Rusland, Gromyko sprak vijftien maal achtereen zijn veto uit, en enkele andere landen zo zichtbaar misbruikt wordt, behoeft Nederland waarlijk niet op te zien tegen de afwijzing van welke „beslissingen” dit lichaam, in strijd met de goede trouw evenzeer als met het internationaal recht, verkiest te nemen.

Zelfs menen velen, dat voor de heer Van Kleffens het juiste ogenblik voor een weigering, aan de besprekingen verder deel te nemen, reeds was gekomen, toen de Veiligheidsraad voor de tweede maal volhardde in zijn dwaze houding, om wél de heren Sjahir en Hadji Salim toe te laten, maar niet de afgezanten van West-Borneo en Oost-Indonesië.

In elk geval staat Nederland eerlang voor de keuze, te berusten in een schadelijke en door niets gemotiveerde internationale inmenging dan wel, steunend op eigen inzicht, op eigen recht en eigen plicht, zijn eigen weg te volgen.

Dat is de keuze.

Het is zeer wel mogelijk, dat de afwijzing van arbitrage en contróle tot onaangename gevolgen leidt. De Rus, de Pool, de

De landing der mariniers te Pasir-Poetek

Syriër, de Voor-Indiër, de Australiër zullen op de afwijzing hunner drieste inmenging scherp reageren. Wij zullen dan maar op onze vrienden moeten vertrouwen, en op onze eigen goede bedoelingen, en op ons eigen recht.

Wij strijden in Indië voor een goede zaak. Wij strijden voor recht, en veiligheid, en vrijheid in de ware zin des woords. Wij strijden voor het welzijn en de toekomst, niet alleen van Nederland en van enige honderdduizenden Nederlanders in Indië en anderhalf miljoen Chinezen, maar ook voor die van zeventig miljoen Indonesiërs.

Die zekerheid moet onze keuze bepalen.

Nationaal staan wij tegenover de moeilijkheid, dat de Communisten en de E.V.C. alles zullen doen om een redelijke oplossing te verhinderen, terwijl de Partij van de Arbeid in haar midden groepen telt die, sommige uit idealisme, zich eveneens tegen die oplossing verzetten.

Nochtans mogen deze moeilijkheden, waarvan wij noch de ernst, noch de omvang onderschatten, ons niet tot de verkeerde keuze leiden. Die moet bepaald worden door de waarheid en door onze plicht.

Door deze waarheid:

het lichtende, het allesbeheersende, het cardinale feit in de gehele situatie is de volstreekte zekerheid, dat *alle* volken en volksgroepen van Indonesië, voorzover zij buiten het bereik zijn van de terreur der Republiek niets wensen dan een oplossing, welke de duurzame samenwerking van Nederland en Indonesië verzekert. Dit geldt natuurlijk voor de Nederlanders in Indië, en voor de Chinezen, maar ook voor de volken van Borneo, Celebes, de Grote Oost en, niet in de laatste plaats,

voor alle volken der door onze troepen bevrijde delen van Java en Sumatra.

Dat is de waarheid. Alle die volken, al die miljoenen mensen, verlangen de orde, de veiligheid, de rechtszekerheid, die alleen de samenwerking met de Nederlanders hun waarborgen.

Daaruit volgt onze plicht.

Het is onze plicht deze volken en die, welke thans nog leven onder de terreur der Republiek, duurzaam te bevrijden en duurzaam te beschermen. Ook zij hebben evenzeer en in niet mindere mate recht op de vrijheid als die bevolkingsgroepen, aan wie wij dit hoogste goed reeds brachten.

Het is onze plicht, te zorgen dat deze volken worden bevrijd van de terreur, de afschuwelijke misdaden, de slavernij waartoe *deze* leiding van *deze* Republiek hen brengt. Vaststaande en onweerlegbare gegevens bewijzen, dat op het republikeinse gebied, dat door een kleine misdadige groep door middel van tierende benden geterroriseerd wordt, toestanden heersen welke ten hemel schreien. Dagelijks wordt daar geroofd, vermoord en gebrand; dagelijks sterven Nederlandse soldaten om de bevrijde gebieden te beschermen.

Dit kan zo niet voortgaan. Het is onaangenaam, dat wij om onze plicht te doen het verzet van een vijandig deel der wereld moeten trotseren. Het is pijnlijk, dat wij in eigen land de tegenstand van een fel-agerende partij en van grote groepen ener andere politieke partij moeten ondervinden. Het is te betreuren, dat daarbij zelfs de mogelijkheid ener kabinetscrisis ontstond.

Wij zullen evenwel de kracht moeten vinden in de vervulling van onze plicht. En in de zekerheid, dat wij de waarheid dienen en het recht.

onze soldaten

brenghen

BEVRIJDINGSTOCHT IN OOST-JAVA

Het is ons een voorrecht, het verhaal van de opmars der Nederlandse troepen in Oost-Java te kunnen publiceren, dat men hieronder zal lezen.

Het werd ons gezonden door een medewerker, die zelf met de soldaten optrok.

Zijn verhaal werd geschreven op de achterkant van een bundel papieren, die ergens in een kwartier van gevluchte republikeinse troepen waren gevonden. Op de voorkant stonden sterkte-opgaven van het Bataljon Alap-Alap („roofvogel-bataljon”); op de achterkant had onze medewerker zijn verhaal geschreven.

Hij gaf zijn verslag aan een predikant, die uit de voorste linies terugkeerde. Die gaf het aan een truck-bestuurder, die uit het bergland van Oost-Java naar Soerabaja reed en van daaruit bereikte het ons.

Men leze het goed. Men late het lezen. Dit is een eenvoudig en oprecht verhaal. Het leert, met welke goede geest deze Nederlandse jongens waren bezielde en hoe deze geest hen sterkte in de gevaren en de ontberingen, die hun opmars medebracht. Het leert, dat zij waarlijk BEVRIJDERS zijn en dat de Inheemse bevolking hen ook als bevrijders begroette.

ORDE,
RECHT EN
VEILIGHEID

Die tastbaar-donkere ochtend werden we om drie uur gewekt. We wasten en kleedden ons, klaptten de veldbedden op en sjouwden onze uitrustingen, ransels, dekens en veldbedden naar de verzamelplaats. Het was een oud schoolgebouw in een diep en ruim erf waar rijen trucks onder de bomen stonden. Onder een afdak brandden vuren; daar kon je zo veel bood, pap en hete thee halen als je wilde. Een kok in onderbroek, die de hele nacht had doorgewerkt en die op zijn benen stond te tolleren, schepte almaar de etens-keteltjes vol. We brachten onze spullen naar het gebouw, waar het pelotonsgewijs bijeen werd gestapeld. De transportdienst zou het ons achterna komen brengen, want de troep zelf moest zo licht mogelijk bepakt zijn; we gingen de bergen in en er werd behoorlijke tegenstand verwacht. Het krioelde er van de soldaten en steeds kwamen meer troepen en wagens binnen. In het flakkerende licht van de vlammen zagen ze er knoestig en groot uit; ze hadden harde gezichten en spraken een onverstaanbaar taaltje. Iemand zei me, dat het Gronings was. Het was de stootcompagnie van majoor Ebben. George Ebben was een techniker uit Elsloot.

Ook deze
versperringen
ruimden onze
bulldozers
snel op.

Tijdens de bezettingsjaren week hij uit naar Engeland, volgde er een commando-opleiding, werd geparachuteerd boven bezet Europees gebied en was gedurende enkele opwindende jaren partisaan in Frankrijk, België en Nederland; een kleine man, die er uit zag als een gebalde vuist. Zijn jongens hadden een speciale training in zwaar Indisch terrein gehad.

Om vier uur klommen we op de wagens. Ik kwam terecht bij het peloton van de Tijger. De Tijger is luitenant Jan Bosscha, een lange, potige houtvester uit Grijskanaal met een strijdlustige kin en een sappig taaltje. Wij reden de ochtend in. Het was koud en de bergwind deed ons dicht opeen kruipen in de open trucks. We merkten dat de weg langzaam steeg, de chauffeurs moesten vaak overschakelen. Ergens waar prikkeldraad en zandzakken waren, hielden we stil en werden de koplampen gedoofd. Het was de verst vooruitgeschoven post bij de demarcatielijn; er stonden vage omtrekken van gecamoufleerde tenten achter rotsblokken; een paar soldaten hurkten kleumend bijeen. We klommen uit de wagens. De pelotons werden tot colonnes geformeerd, elk met zijn verbindingsman, die met een draagbaar radio-apparaatje het contact tussen de afdelingen zou onderhouden, mijn-„sweepers“, die de weg zouden afzoeken naar ingegraven landmijnen en bommen, en Rode-Kruissoldaten.

Achter ons klonk telkens het geronk van motoren en donkere klompen van trucks schaduwde te voorschijn uit de stoffige duisternis. Materiaal en soldaten werden uitgeladen. Pionniers, genisten, zware mortieren; het werd erg druk bij de uitgangsstelling. Je hoorde soldaten elkaar begroeten. Er kwam ook een bulldozer, een reuzentractor met bewegelijke bumper om wegversperringen op te ruimen.

Het was vreemd, zo te staan aan de rand van de demarcatielijn en te denken, dat je hem zo dadelijk zou overschrijden. Er was tot nu toe steeds iets geweest, dat je ervan weerhouden had om ook maar een voetstap over dat dwaze punt heen te zetten. Er is veel voor nodig geweest, om het zo ver te krijgen, dat je straks zonder meer over die lijn kunt gaan.

De Inlichtingdienst heeft informatie gewonnen bij verspieders en de marktgangers, die uit het binnenland komen; er is verteld van concentraties pemoedah's van wegversperringen en ingegraven vliegtuigbommen. Vijftig procent van die inlichtingen kan als juist worden aangenomen.

Nu staan wij in de kille bergwind op een steenachtig paadje te wachten. De nacht is om ons heen. We roken een laatste sigaret, verschikken iets aan de uitrusting en de verbindingsmannen praten in hun radio-sets: „Hallo Piepie, hallo Piepie, hier Jantje, hoe ontvangt U mij?, hoe ontvangt U mij? overrr“

Piepie geeft krakend antwoord. De mijn-„sweepers“ stellen hun apparaten in. Die zien er uit als een stok met aan een of aan beide kanten een ovaal-vormige plaat, waar een geluidsapparaatje in is. De „sweeper“ heeft een koptelefoontje over de oren; daarin zoemt het en als de ovaalvormige platen boven een landmijn of bom hangen, wordt dat zoemgeluid nerveus-hoog. Is er een bom gelocaliseerd, dan komen de pioniers erbij, werpen steen na steen uit de kuil weg tot ze de detonator kunnen verwijderen en daarmee de bom onschadelijk hebben gemaakt. Ze plaatsen er een waarschuwingbordje bij en de genie ruimt de bom later op.

Zo wachten wij bij elkaar op de ochtend en het uur, dat de demarcatielijn officieel overschreden mag worden. De hemel kleurt zich reeds iets lichter; daarin doemen massaal de bergmassieven op. Een wonderlijke duistere wereld, die naar de hemel reikt; maar de laatste berichten wijzen op versterkingen die de TRI koortsachtig opwierp achter de demarcatielijn. Een radio-set kraakt: „Stootpeloton voorwaarts“. Sigaretten doven, afstand bewaren, voorwaarts. De colonne van zwijgende soldaten komt in beweging. Vreemd, dit is een groot ogenblik, maar het is onwerkelijk. Het is of je gewoon op patrouille gaat; je moet je ertoe dwingen om te denken, dat dit het begin van de grote opmars is, die beslissen zal over de toekomst van Nederland en Indië.

Het is Maandagochtend, 21 Juli 1947. De opmarsweg loopt door een steigend, steenachtig zadel tussen twee bergen. Links en rechts vallen de gapende diepten van valleien en ravijnen weg. Het ziet er rustig uit; in de beboste diepten gilt het deinnende zwirren van miriaden cicaden en krekels. Ergens ruist water. Voor in de colonne lopen de mijn-sweepers de weg af te zoeken. Het is een zenuwslopend werk.

De ervaring heeft geleerd dat vooral de overwoekerde greppels langs de wegbermen landmijnen en vliegtuigbommen kunnen bergen. Als je dekking moet zoeken tegen het vuur van sluipschutters, moet je eerst goed uitkijken.

De sweepers voorop zoeken slechts smalle looppaadjes aan weerszijden van de weg af, zodat de stootcolonnes ongehinderd kunnen oprukken. Het wegdek en de greppels worden nauwkeuriger afgezocht door de sweepers, die achter de stootcolonnes komen en de weg vrij maken voor de bulldozer en de trucks van de genie.

Stabbesprekingen bij de snelle opmars in Oost-Java

En almaar klimt de weg. In de levende stilte klinkt de zware slepende tred van vele soldatenschoenen. Monotoon praten de verbindingsmensen door hun radio-sets. Geen schot valt; wij begrijpen het niet. De colonne klimt tegen de berg-helling. Een niet-eindigende colonne van soldaten. Langzaam-aan licht de ochtendschemer op tussen de bossen en over de velden, vult de dalen en ravijnen.

Voor mij loopt de korporaal Lousje Spijker, losse arbeider uit Veendam. Hij heeft een scherpe haviksnus en lichte ogen; zijn maats vertelden later, dat hij niet goed lag bij thuis omdat hij als oorlogsvrijwilliger naar Indië was gegaan. Nu loopt hij te zweten onder de last van een draagblouse met mortiergranaten op borst en rug, een enorm gewicht boven op zijn eigen uitrusting; een heerlijke kankeraar, die als een onhandige kloek op zijn jongens past. Op een heuveltop blijft hij even staan en kijkt achterom. Op dat ogenblik vloeit een onwezenlijk violette kleur over de kale top van de Ardjoeno; het vreemde schijnsel ligt op zijn harde, scherpe kaken. Hij kijkt naar de eindeloze colonne soldaten, die als een mierenkolonie moeizaam langs het steigende pad opklauteren en zegt als een profetie: „Tis juist aas Hannibal over d'Alp'n”.

Een pad door de bergen, steeds maar steigend naar de bewolkte hemel. Colonne soldaten klimmen langs het pad; de kilte van de bergwand verdampt in het zweet, wij hebben de mouwen opgestroopt en de kragen opgegooid.

In de velden werken hier en daar mensen; marktgangers gaan langs het pad naar beneden. Het is als in ons gebied, waar de mensen ook rustig aan het werk blijven als onze patrouilles voorbij komen. Ze groeten de soldaten en geven een handvol sappige mandarijnen weg, je proeft er de koelte van de bergen in. Je bent blij, dat de mensen zo gewoon aan hun werk blijven en niet weglopen bij onze nadering. Ergens immers, moet ook de propaganda over die beestmens, die NICA-hond, onherroepelijk blijven steken tegen de waarheid van die gewone mens, die simpele polderjongen en arbeider, die alleen maar een andere huidskleur heeft. Nog is de houding afwachtend en onzeker, maar als ik langs de rij van bezwete, ongeschoren soldatengezichten kijk, weet ik, dat dit allemaal goed zal komen.

Versperringen op de weg. Enorme boomstammen, die met kleine bijlen gekapt zijn. Ongetwijfeld het werk van kampong-mensen, die daartoe gedwongen zijn door de TRI-soldaten. Diezelfde mensen laten hun ploeg even rusten en zetten de mand neer, om met open mond en puilende ogen te kijken, hoe de grommende bulldozer met een misschien twintigjarige marinier achter de handles de reuzengevaarten opzij duwt als waren het luciferhoutjes. Een werk van vele inspannende uren, dat binnen enkele minuten rijdens ongedaan gemaakt wordt. Dikke aarden wallen, gestut door boomstammen, worden opgeruimd met het gemak als lepelde een reus een portie pudding. De eenvoudige mensen van de kampong staan er verbaasd bij te kijken. En de colonnes rukken verder.

De lijnploeg rolt onafgebroken de telefoondraad langs de weg; het geweer over de rug, rustig en onvermoeid en steeds maar verder langs de voorbijtrekkende soldaten.

De mijn-detectors tasten de weg af; daarachter komen de pioniers van Huib van Rotterdam, een student uit Klazinaveen en zo schrikkelijk jong nog. Hij verrichtte met de zijnen een gevaarlijk karwei, wetende, dat elke vergissing de eerste en de laatste is. Niemand, die niet eenmaal als zijn jongens voor-over gelegen heeft bij zulk een gat, waaronder een bom is gelocaliseerd, steentje na steentje voorzichtig weg halend en tastend naar de deronator, zal weten, wat dit werk betekent en hoe het de zenuwen aanvreet. Er groeft een cynisch lijntje langs de mondhoeken van Huib van Rotterdam, veel te cynisch voor zijn leeftijd. Om de pols heeft hij een horloge vastgebonden met een slordig meetlintje, het tikt de uren en dagen weg, het tikt langs de rijen vliegtuigbommen en landmijnen, langs heel die opmarsweg.

Sluipschutters schoten uit een ravijn. Het echo't grotesk langs de beboste hellingen en resonneert in de valleien als een schaterende hoen, omdat soldaten weggroepen achter de wegbermen. We zien huizen achter welig groen en het vlam-mende goud van zonnebloemen; villa's en landhuisjes onder naaldbomen. Kampongs, die wegduiken onder bamboebossen. De schoten vallen met onregelmatige tussenpozen. Het is half negen in de ochtend en tot de volgende dag tien uur, als wij uiteindelijk ons marsdoel bereikt en vast in handen hebben, zal het steeds zo zijn: geringe tegenstand. Berichten spraken over diverse compagnieën TRI en Laskar Rahjat, ze moeten zelfs zware mortieren en mitrailleurs hebben. Maar we hebben alleen voortdurend last van sluipschutters en het vuur van vluchtende groepjes tegenstanders, die ons bestoken uit het onoverzichtelijke terrein van heuvels en ravijnen.

We horen schoten vallen, het zingt tussen de bomen en over onze hoofden, een hoge, enerverende melodie. Maar zo is het goed. Nu weten we, dat er tegenstanders zijn en het geluid van schoten is makkelijker te dragen dan de stilte van onzekerheid.

Ver beneden ons, waar de berghelling in brede glooiing afdaalt naar de wazige diepte van de Porong-vlakte, dreunt nog het geluid van geschut en ontploffingen. Hier en daar trekken zwaar donkere rookkolommen op. Vliegtuigen dwarrelen daarboven; soms waait de wind het geratel van de boordkanonnen naar ons over. Daar rukken de gemotoriseerde colonnes van de mariniers op.

Ik moet tegen een sluipschuttersvuur dekking zoeken achter een stapel stenen; als ik vooruit wil kruipen om beter te kunnen zien, houd ik een telefoonlijn in de hand. De eerste gedachte is: — een trek mijn —, en meteen heb ik de draad al vastgeklemd tussen beide handen, zodat niemand hem meer kan doen exploderen. Een soldaat snijdt de draad door en wij gaan kijken waar hij heen voert. Eerst vijf meter terug, dan met een boog door en wij gaan kijken waar hij heen voert. Eerst vijf meter terug, dan met een boog door het hoge gras terug naar de stapel stenen, waar ik achter gelegen heb. De pioniers vinden er een grote vliegtuigbom. Mijn nekharen staan stekelig overeind.

Wij gaan voort langs het klimmende pad. We gaan door kampongs, waar de schaarse bevolking ons bevreemd aankijkt; secties zwermen links en rechts in de velden en kampongs en vegen in lange linie de omgeving schoon, achter ons ruimt de bulldozer grommend de versperringen op. Bij een kamponggrand het eerste gevecht. Geweren knallen vlijmend scherp, brens ratelen met droog, kort geluid. Er wordt geschreeuwd om een hospitaalsoldaat. Ik zie een soldaat opstaan achter zijn dekking en naar voren rennen over het open terrein. Ik weet alleen dat hij Frans Tuinema heet en getrouwd is. Twee andere hospikken komen gebukt achter hem aan, een brancard tussen zich in. De gezonde is een marinier, artillerie-waarnemer, hij draagt een rossig ringbaardje. Ze hebben hem door de onderarm geschoten; hij ziet er ongerust uit. De hospik kalmeert hem onder het verbinden, maar dat is het niet; hij is alleen maar ongerust dat ze hem niet toe zullen staan, verder mee op te rukken. Als de colonne verder gaat, loopt hij weer in de voorhoede mee. Ik zie de Tijger opstaan en zijn arm geeft het teken: v o o r w a a r t s.

De Ambonese sectiecommandant Patty plant zijn bajonet voorop en gaat voor; in brede linie veegt het commando-peloton over de open sawah's en door de ravijnen. Vooraan ratelen nog steeds de brens. De verbindingsman geeft door, dat er gesneuvelde tegenstanders gevonden worden, een van hen is een veertienjarig joggie in uniform.

De verbindingsmannen geven steeds elkaar positie op, zodat de actiecommandant op de kaart de hele situatie overziet. Hij glimt omdat alles goed gaat. En het gaat snel. Tegen half elf hebben wij het marsdoel van de eerste dag reeds bereikt. Een bergplaatsje met een heerlijk hotel op een heuvelkam, uitzicht peilloos diep naar de vallei, die groen en goud is in het waterige zonlicht. De pelotons zwermen snel in het plaatsje uit. We vinden de villa's en het hotel verlaten; er staan nog borden met rijst half leeggegeten op de tafels; slordig opgerolde slaapmatten die weggesmeten zijn en sandalen. De huizen zijn totaal uitgewoond en verwaarloosd. De kamers stinken naar urine en fecalieën. Op de muren staan enorme tekeningen, die er alleen maar kinderachtig uitzien.

Marsdoel bereikt. De verbindingsmannen geven het bericht door. Langzaam trekken de colonnes bij. In het hotel speelt een soldaat op een gevonden piano; een paar anderen dansen er dwaas omheen. De legertroups met de trucks en bulldozers is achter geraakt door de hardnekkige tankval.

We zijn ongedacht vroeg ter plaatse en de tegenstander is aan de haal; we moeten proberen hem lopende te houden. De radiosets kraken van het bevel: „Voorwaarts“. In de rand van het plaatsje krijgen wij onverwachts hevige vuur. We gaan in brede linie langs het paadje liggen, dat langs de kampong voert. Voor ons open sawahterrein, dat plotseling abrupt afdaalt naar een diep ravijn.

Wij krijgen mortierbommen, honderd meter voor onze linie spuiten gruis- en stofwolken op. Mortierbommen zijn onprettig, je hoort ze niet aankomen en er bestaat geen dekking tegen. We moeten blijven liggen en drukken ons weg in elke denkbare kuil. Beneden, langs het paadje ratelen verwoed onze brens, maar ze zwijgen als de schutters merken dat het niets uitricht op die grote afstand.

Dan komen onze eigen zware mortieren. Dof dreunt het ver achter ons en de hemel is opeens geladen met onbeschrijflijk ruisend geluid. In de diepte rijzen plotseling grijze wolken uit de kampongs en het boomgewas; wij zien de mannetjes rennen. Salvo na salvo beukt in het ravijn, van een hoge boom wordt de halve kruin weggeslagen. Onder de dekking van het mortiervuur rukken wij in brede linie over het open terrein. In het ravijn zien wij de tegenstander zich terugtrekken, maar telkens nog zwiept hun vuur over ons heen. Wij zwoegen de diepte in en dan weer omhoog. Het is beestachtig zwaar. De tocht door de bergen zit ons al in de kuit en het lijf, maar hier zijn geen woorden voor te vinden. Als we bijna boven zijn, elkaar optrekkend tegen de terrasje en doodop, zie ik een soldaat voorover liggen. Hij geeft over van ellende en oververmoeidheid bijt zich in diepe, hijgende groeven in zijn gezicht, dat smerig en groen is. Als we boven op de heuvelkam zijn, heeft iedereen het gevoel of hij geradbraakt is; de longen pompen vergeefs om wat lucht. De linie van volkomen uitgeputte soldaten zakt smerig en op trillende knieën tegen de berm van het holle weggetje.

Maar de tegenstander is geweken en de belangrijke hoogte, die de hele aanvoerweg bestrijkt, is in onze handen.

In de diepte rukt de colonnes alweer voorwaarts.

Om beurten gaan de pelotons aan de spits. Vooraan wordt nog regelmatig vuur gewisseld. Als de mortieren dreunen, rolt het in machtige, donkere accorden langs de bergwanden en ravijnen. De schoenen klossen vermoeid over de stenen. Nog steeds klimt het pad, dat steenachtiger wordt en bezaaid ligt met lava-gesteente. In scherpe bochten schroeft het zich omhoog.

De lijnploeg gaat stap voor stap voorwaarts langs de colonne, achter hen rolt de blinkende telefoondraad. Het zijn prachtkerels, jammer dat ik hun namen niet weet. Op een gegeven ogenblik laten ze, zonder het te weten, een kleine kilometer voor onze spits uit en kregen plotseling nijdig vuur van alle kanten. Ze zijn toen maar in een greppeltje gaan liggen tot de colonne was bijgetrokken; toen tilden ze de rol telefoondraad weer op de schouder en sjokten verder.

Op een smal en zeer bochtig gedeelte van het pad krijgen we plotseling vuur uit een zware mortier. Rechts van ons rijst steil een hoge, aarden wal, links valt een ravijn weg naar duizelingwekkende diepten. Pal voor ons hebben de terugwijkende tegenstanders een stuk uit het rotsige pad opgeblazen; je kunt er hoogstens met een man passeren. Er is een opstopping van troepen ontstaan en net op dat ogenblik kwamen de granaten. Ze explodeerden donderend links en rechts van ons, maar niet een valt op het weggetje.

In de verre, diepe laagvlakte dreunt het onophoudelijk; ergens staat iets in brand, een vliegtuig cirkelt daarboven en duikt er boven op, vurende uit de boordkanonnen.

Het is zo onwezenlijk; als je alle geluiden wegdenkt, zou het hier de hemel op aarde kunnen zijn. De schoonheid van dit bergland is zo aangrijpend, dat het mensenhart er te klein voor is. De smerige, doorgetranspireerde soldaten zien een ander Indië en ze gaan er bij zitten denken.

De korte avondschemer valt. Het weggetje daalt steil en steenachtig naar de diepte tussen de zonnebloemen. Ver weg, tegen de bergwand, zien wij in het late daglicht een bergplaatsje geplakt tegen het ruige groen.

Daar ligt ons marsdoel, morgen moeten we het bereikt hebben. In de diepte ratelen nog steeds de mitrailleurs. Telkens zijn er korte vuurpauzes. In het verwarrende terrein houden zich overal nog sluipschutters en vluchtende groepjes tegenstanders op, ze proberen onze opmars te storen.

De avond valt snel en geluidloos over de bergen; de wind waait koud door onze doorgetranspireerde rijen.

Anderhalf uur ligt de colonne tussen de rolstenen. De soldaten liggen waar ze neergevallen zijn. Het merendeel zit in de greppels, rug tegen de berm en de benen omhoog; de krampende vermoeienis ebt weg uit de kuit maar verzamelt zich in het lichaam. De wind blaast koud door de kleren; half in slaap roken ze een sigaret in de gesloten kom van de hand en huiveren in de natte overalls. De nacht is er, heel hoog en bezaait met sterren; een kwart maan giet bleek, waterig licht over de bergen. Vreemd, vanochtend zagen wij de bergen van de andere zijde.

Ergens ratelt af en toe nog een bren en knalt een schot. In de Dorongvlakte is alles stil geworden. Een paar branden vlekken nog rode schijnsels in de duisternis; maar het is allemaal zo onwezenlijk ver weg.

Het bergplaatsje tegen de bergwand is een donkere vlek; geen lichtje is te zien. Af en toe dreunt een doffe ontploffing; de terugtrekkende tegenstander blaast bruggen en gebouwen op. We zijn te moe, om er op te letten.

Anderhalf uur; op het laatst wordt geen geluid meer gehoord, alleen het diepe ademhalen van slapende soldaten. Het laatste is gezegd: Dou' die deur ja dicht, 't tocht ja zo...

Ik moet in slaap zijn gevallen. Jantje van Gijzel uit Gouda wekt me; hij had met zijn maats het krakende verbindingskarretje moeizaam over stenen en kuilen over de bergen gesleurd en was er uitgeput naast in slaap gevallen; bij het licht van een lucifer had ik nog vaag opgemerkt, dat zijn mond openstond en hij er uit zag als een moegespeeld kind.

Vage gedaanten stommelen overeind; opeens leeft het weggetje op uit de vreemde verstarring. We klossen verder, struikelend en glijdend over de ronde stenen. De wind waait om ons heen. Verder, steeds verder. Ergens piepen en knarsen karretjes in onze colonnes. We hebben dorst en de honger knaagt hol in onze ingewanden; de draagriemen snijden in je schouders.

Tegen de lichtere nachthemel steken vaag de klompen af van kamponghuizen. Halt houden. Soms knalt nog een schot in de diepte. Dit is de kampong op de grens van ons marsdoel. Nergens is licht te zien. Een soldaat, die moeizaam wil gaan zitten, klapt opeens achterover. Zijn maats helpen hem, de jongen is oververmoeid en verloor enkele minuten het bewustzijn. We geven hem een sigaret. De colonne is weer loodzwaar weggezakt tegen de wegbermen en tussen de rolstenen. Groningse jongens in het zware Indische berglandschap.

We blijven die nacht in de kampong. Pelotonsgewijs trekken wij in kamponghuizen, zo verdeeld, dat we van geen enkele zijde overvallen kunnen worden. Schildwachten worden uitgezet, ze hurken tussen de mandarijnenboompjes, waar de wind koud doorheen waait.

We zitten in een ruim, goed-onderhouden huis. De huisheer is ons vriendelijk tegemoet gekomen en heeft onze handen in de zijne genomen. Maar zijn vrouw en kinderen verlaten het huis, huilend van de zenuwen; ze zullen de nacht doorbrengen bij de bureu. Bevreesd tracht ik ze gerust te stellen, want ik kan geen reden vinden voor deze grote angst. De man legt het mij later uit. *Hij had een broer wonen in een ander plaatsje, dat enkele maanden geleden door de mariniers bevrijd werd. De bevolking kwam de troepen blij en hartelijk tegemoet. Ook de broer had de mariniers een gastvrij onderdak aangeboden. Maar om politieke redenen worden enkele dagen later de toepen weer teruggetrokken en de Merdeka-soldaten keerden terug in het plaatsje. Niemand weet nu weer die broer is en waar zijn gezin; zijn huis bestaat niet meer.*

Ik stel de man gerust. Hij zet warme koffie voor ons en brengt schone slaapmatten, die wij uitspreiden over de vloer. In het keukentje kunnen wij ons wassen. Daarna zitten wij bij walmende oliepitjes om de tafel en slorpen de hete, zwarte koffie en eten een handvol kaakjes.

We gaan slapen; dicht bijeen voor de warmte en de sokken onder de lendenen om het lichaam beter te uitrusten. Het oliepitje blijft walmen en werpt onzekere schaduwen over de ontspannen soldatengezichten. Ze liggen met de vuisten langs het hoofd, de knieën opgetrokken vanwege de kou. De wapens staan dicht bij de hand, af en toe komt een soldaat in een vlaag van kou binnen en wekt de volgende wachtpost. Een van de soldaten hoest telkens.

Iemand rukt aan mijn schouder. „Opstaan, het is half vijf!” In het schemerdonkere vertrek stommelen de soldaten over-eind van de slaapmatjes. In het keukentje knapt en flakert een houtvuur en verspreidt een heerlijke warmte.

Wij kleden ons haastig, hangen de uitrustingsstukken om en bedanken onze gastheer. Zijn ogen vragen om een laatste geruststelling; „heus ouwe heer, wij blijven, ze zullen je geen kwaad meer doen”.

Wij gaan de mistige ochtend in, die meteen de laatste restanten slaap van onze wangen en uit de ogen bijt. Langs het steenachtige pad krioelt het van soldaten. Een oude man staat aan de ingang van zijn erf, zijn vrouw naast zich met een enorme berookte ketel. Daaruit giet hij telkens drie gebarsten kopjes vol. Soldaten drommen om hem heen; het is zoete, gloeiend hete thee, die als een weldaad door je lichaam brandt.

*De radio-set kraakt: Alles gereed. Voorwaarts!
Over het steenachtige pad knersen weer de soldatenschoenen.
In het dal beneden ons kletsen de eerste geweerschoten.*

De colonne rukt omlaag.

Als het eerste flauwe daglicht het dal instroomt langs de berghelling, zien wij hoe het pad beneden langs in brede bochten het plaatsje binnenvoert. Nu zien wij duidelijk de huisjes, overwoekerd met miriaden zonnebloemen. Tegen de hele helling staan de villa's en landhuisjes verspreid.

We gaan over een bruggetje en passeren de eerste huisjes. Ze zien er helemaal uitgewoond en ontredderd uit. Bij een miniatuur-watervalletje wassen een paar vrouwen kleren; **zij blijven rustig doorgaan met hun werk en steken een verlegen duimpje naar ons op. Wij zijn blij.**

Langs de heuvelhellingen knallen geweerschoten en ratelt nu en dan een bren. Nu brandt het op verschillende plaatsen in het villadorp. Langs het kronkelende pad trekt de lange colonne soldaten. Soms is er een opstopping en ratelt vooraan het machinegeweervuur.

Beneden aan het dorp is een soort logement met bemoste muren. Een laag muurtje om het erf, daarachter liggen soldaten in ondiepe schuttersputjes. Het zijn de jongens van ons zusterbataljon; ze hebben daar de hele nacht gelegen. **Op de asphaltstraat beneden ligt een Japanner lang-uit;** verderop, half over de rand van een goot, een dode TRI-soldaat. Een van onze eigen soldaten draagt een verband om het hoofd; hij kreeg een schampschot.

De weg stijgt weer in brede bochten langs de berghellingen, die een heerlijke geur verspreiden door de bloemen. Over de weg loopt een nauwelijks gedroogd bloedspoor van iemand, die hard gelopen heeft; half in een ravijntje ligt een gesneuvelde TRI-soldaat. Nog weerkaatsen de ravijnen telkens de knallen van de geweerschoten. **Van een heuveltop laaien grote vlammen, daar staat het hospitaal in brand. — Dit is zinloos, dit is louter vernielzucht, waar wij verbeten voorbij**

trekken. De villa'tjes zien er ontredderd uit, maar onder de grauwe verwaarlozing hangt nog de blijde sfeer van vroeger menselijk geluk.

We trekken langs het pad. Tegen negen uur hebben we het majestueuze hotel „Commodore” bereikt.

Aan weerszijden van een grasgazon, waar middenin een blauw zilveren zwembad blinkt in de zon, rijzen heerlijke bungalows omhoog naar het hoofdgebouw, dat achter glanzende spiegelramen, omkransd door bloembeddingen, zich breed en rijk verheft tegen de achtergrond van de Ardjoeno. Koel waait de wind over de heuvel. Enkele bungalows van het hotel staan in brand.

De straat staat vol mensen. Een dikke Chinees staat glunder snoep uit te delen onder de soldaten. De mensen lachen en steken hun duim naar ons omhoog.

Maar wij hebben weinig tijd; onze pelotons vegen de omgeving schoon. Sporadisch vallen nog schoten. Hijgend klauteren de colonnes langs de steile, geplaveide weggetjes tussen de hoge bloemenheggen. *In de erven staan de villa's; kapotgeslagen ramen, deuren uit de hengsels, opengesneden kapokmatrassen en vernield huisraad. Beklemmende ontreddering; hier en daar grauw de grijs-beaste leegte van een afgebrand huis. Maar veel is nog intact, zij het ook hopeloos verwaarloosd en vervuild.*

Wij zijn te snel opgerukt om de tegenstander gelegenheid te geven tot groter vernielingen. De pioniers kunnen onder een belangrijke brug vier vliegtuigbommen opgraven.

Als het plaatsje van onder tot boven gezuiverd is, wordt de positie geconsolideerd. Wij krijgen villa's aangewezen langs alle randen van het plaatsje. Ik trek in bij de secties, die met nooit missende neus een huisje uitkozen bij een boerderijtje; de Friese boer Teunis Meindertsma, die uit Burum komt en door de neus praat, zoekt de vijftienvintig melkkoeien al op, kletst ze op de billen en verzoekt beleefd om wat volle melk als tegenprestatie, dat hij zo rust en orde gebracht heeft.

Uit de maisvelden en uit een sloot komt het personeel al te voorschijn gekropen. Zij zijn voor het geweer- en mitrailleurvuur gevluht en doen grote verhalen over ruim driehonderd TRI-soldaten, die met medeneming van al hun bewapening de hele nacht voorbij zijn getrokken. Zij drukken ons de hand en bedanken dat wij gekomen zijn en draven al naar de koeien, om voor de melk te zorgen.

Het Hoofdkwartier komt in Hotel „Commodore”; de jongens van de staf, de verbinding, de genie, de inlichtingendienst en de pioniers slaan hun kwartieren in de intieme bungalows op. Pal bij hebben ze een kippenren ontdekt van een TRI-hoofdkwartier; de kippen zijn losgebroken en worden achterna gezet door halfnaakte soldaten. We hebben al een hele tijd geen warm eten gehad en de magen jeuken angstwekkend.

's Middags komen de eerste carriers binnen ratelen; onder de stof en modder. Daarna volgen vier jeeps met etensgamellen. Onze koks zijn prachtkerels; ze hebben hun keukenwagen tot het vorige marsdoel gereden en er een vette hap gekookt. Gewapende chauffeurs hebben de gamellen naar voren gereden. In gedachten zeggen we dankjewel voor de genie, die met springladingen het laatste ernstige obstakel in de bergen heeft opgeruimd, zodat tenminste de carriers en jeeps kunnen passeren. *De chauffeurs vertellen hoe langs de hele route de dienstplichtige geniejongens zich overwerken, om het pad te fatsoeneren en de gammele bruggetjes te versterken.*

Het eten bestaat uit pap en stampot. Het is al lang koud geworden, maar dat doet er niet toe. De gedachte is er van warm eten, en de goede wil die duimendik naast stof en vermoeidheid op de gezichten van de koks en de chauffeurs ligt, maakt alles goed. Zij wuiven onze bedankjes weg en scheppen de etenstinetjes vol.

Er komen mensen met manden manderijnen en papaja's, of met een handvol eieren of een kip. Zij bieden ons hun eenvoudige gaven en bedanken.

Zij hebben practisch geen kleding aan; wat hen nog om de leden hangt, bestaat uit ellendige voddens.

Een kampongman heeft ons uitgenodigd in zijn huisje om wat rijst met kip te komen eten. Wij zitten er met vijf man om een wankel tafeltje en kunnen op het laatst niet meer. Wij complimenteren hem met zijn keuken; hij zegt verlegen, dat

De bevolking van Oost-Java bleek zeer slecht gekleed. Deze man bezit slechts een broek gemaakt uit een jute-zak.

zijn vrouw het gekookt heeft. Een van de jongens staat al op en duikt de deur binnen waarachter de gerechten vandaan zijn gekomen. Maar de man is hem voor en trekt hem verontschuldigend weg. Als de soldaat weer onbandig is gaan zitten, vertelt hij, dat de vrouw in het keukentje beschaamd de armen over de naakte borst legde, ze had niet meer aan als een voddig stukje van een rijstzak. De man zegt, dat zijn vrouw niets anders heeft.

Wij kunnen hem niet helpen; wij hebben alleen onze gevechtskleding hier. Eén stel de man; de rest ligt in Soerabaja.

Snel valt de avond. In het donker vlekken rossige schijnselen achter de ramen van de bezette villa's. Ook in de kamponghuisjes branden lichtjes. Een ruisende regen valt over het bergdorp, maar ik loop met het gezicht in die regen door de donkere straatjes. *In ben geboren in dit land en de terugkomst onder deze omstandigheden is een grote desillusie geweest. Maar iets in mij zegt met een warm en diep gevoel, dat ik, enkele uren na de bevrijding van dit bergdorp en in de donkere nacht, ongewapend kan rondlopen tussen de kampons en door de straten.*

Daarom loop ik in de regen en ik ben een gelukkig mens.

En nu zijn wij al twee dagen in het bergdorp.

Alles is zo'n beetje geregeld. Nu we uitgerust zijn van de vermoeienissen, komen onze soldaten helemaal bij in het heerlijke klimaat; de dekens zijn gekomen en we slapen heerlijk. Eten is er volop. Dagelijks brengen de jeeps gamellen vol warm eten en ze fluisteren, dat de keuken-wagen langs een behoorlijke omweg naar ons toe zal komen, nu de mariniers de Porongvlakte hebben schoongeveegd.

Dagelijks nog dwalen onze patrouilles door de heuvels en ravijnen om mogelijk achtergebleven TRI-soldaten op te sporen. Maar nergens is iets van hen te bekennen. Wel staan elke ochtend hele delegaties bij de commandant geduldig te wachten; ze komen vrijwillig berichten brengen over verborgen munitie-voorraden en vliegtuigbommen van de republikeinse strijdorganisaties; ze brengen kisten en koffers vol materiaal en bieden hun diensten aan.

De Wedana is gekomen met zijn diensthooft en plaatsvervangers. De Wedana was soms pijnlijk openhartig. Hij zei, dat de bevolking blij was met onze komst. Hijzelf en zijn diensthooft waren republikeinen, ze waren op hun post gebleven om het volk te dienen. Ze hebben lang en ernstig gepraat. Eerlijk gaf hij de wandaden van het republikeinse leger toe; er was geen recht en geen orde; de troepen stonden niet onder contrôle en handelden naar willekeur. Hij antwoordde op een vraag, dat negentig procent van de bevolking niets begreep van de toestand; als men nu een landbouwer, de eerste de beste die men op straat tegenkomt vraagt of hij weet, dat er weer gevochten wordt in zijn land, zal hij verschrikt weghollen. Die tani ziet thans in de soldaten en het materiaal bescherming. En dat is al wat hij vraagt: bescherming voor zich en zijn gezin, voor zijn huis en lapje grond en karbouw. Misschien is het vals van ons, maar wij vragen de wedana of hij weet, dat volgens de republikeinse radio het hele Javaanse volk achter de Merdeka-beweging staat. Verontwaardigd ontkent hij dat. „Dus“, zeggen wij, „is het slechts een kleine kliek, die drijft naar wat het nu is?“ De Wedana denkt na en buigt het hoofd. „Ja“, zegt hij bijna toonloos. Wij praten nog lang en vertrouwelijk; wij gaan met hem naar de kampons, waar hij mensen weet, die gewond werden bij de opmars van de mariniers door de Porongvlakte. Onze dokter helpt de gewonden. Als wij weer weggaan, geven wij elkaar een hand. Ik zeg de Wedana, dat als alle republikeinen zo waren als hij, alles beslist in orde zou komen. Hij glimlacht en zegt, dat hij er van verzekerd is dat alles goed zal komen. Deze Wedana is al van 1932 in de bestuursdienst en kreeg zijn opleiding van de Nederlanders. - Wij hebben de Nederlanders nog lange tijd nodig, - heeft hij gezegd.

De avond is gevallen, kort en zonder overgang van licht naar donker. De hemel is dichtgetrokken onder een donker gordijn van regenwolken. Tegen acht uur gutste het over ons dorp.

Ik zit bij een vijftal soldaten in hun slaapverblijf. Op het terrasje voor het verblijf zit de schildwacht, een Ambonese jongen, die weemoedige deuntjes zingt met een hoge stem; de regen klettert op het afdak, de benen heeft hij op de balustrade.

Er brandt een kaarsje op de spijlen van een ledikant, waar ze hun grondzeilen over het matras hebben gelegd.

Een andere ligplaats is in een makkelijke rottanstoel en weer een andere op drie aaneen geschoven stoelen. Ook ligt er een slaapmat op de vloer.

We praten over allerlei, lui weggezakt tegen de muren en roken er een sigaret bij. Piet Smits uit Stadskanaal heeft vandaag een pakket uit Nederland gekregen. Zijn zuster is in Mei getrouwd en ze hebben thuis van de bruiloftstafel van allerlei ingepakt en hem toegezonden. Een cognac fles is in scherven aangekomen en de hele inhoud ruikt heerlijk. Hij deelt alles tot de laatste kruimel en we eten Maria-biscuitjes op het geluk van zijn zuster.

Ik vertel van het Marine-hospitaal in Soerabaja, waar ik vanochtend even naar toe ben geweest om een gewonde vriend te bezoeken. Ik heb tijdens de rit langs onze opmarsroute verwonderd gekeken om de grote afstand, die we lopende en in zo'n korte tijd hebben afgelegd; de jongens glimmen van plezier. In het hospitaal lagen zieken en er werden enkele ge-

wonden binnengedragen. Jongens, die van de opmarsroutes kwamen. Er waren mariniers bij. In een afgeschermd hoekje lag een wasbleke jongen doodstil onder een bloedtransfusie-apparaat. Hij had een punt-vijftiger granaat door het been gekregen en iedereen in het hospitaal vocht om dien jongen in het leven te houden. Dicht bij mijn vriend, die al aardig opknapte, lag een magere dienstplichtige soldaat.

Hij kreeg net een brief van thuis en zijn vader had er, erg onverstandig, een gevonden pamflet van de communisten bij ingesloten. De jongen wipte van boosheid in zijn bed op en neer en las de inhoud bijna schreeuwend voor. De hele zaal lag te vloeken. Een blonde korporaal richtte meteen een oorlogsvrijwilligersbureau op, zonder mooie beloften, om na Indië Nederland schoon te vege. De hele zaal gaf zich meteen op.

De communisten hadden een schrijven gericht aan alle vakbonden van de wereld om toch te staken en te weigeren, schepen voor Indië te laden. Het was een dolkstoot in onze rug en ik heb die dolkstoot gevoeld, daar in dat marine-hospitaal; en met de herinnering aan al die kampongmensen, die ons jubelend tegemoet kwamen bij de opmars. Nederland schoonvegen... De bedachtzame landarbeider Sietse Broekema uit Vriescheloo Bellingwolde, prachtsoldaat en zulk een kind nog, zei rustig: 't Zal niet nodig zijn. Ik heb nog een vader thuis en die zal 't nooit toestaan, dat de communisten veel kunnen doen.

En de bankwerker Max Rollingswier uit Niezijl zei met vaste overtuiging: „Mijn vader is al vijftig, maar als er ooit wat gebeurt in Nederland, zal hij iets doen en mij schrijven: Jongen, wees gerust, jullie vaders zijn er nog”.

De mijnopruimersploegen zoeken de overal gelegde landmijnen zorgvuldig op.

Het moet heerlijk zijn, zulk een vertrouwen in je vader te hebben; het tilt een grote last van mijn schouders dat onze soldaten zulk een rotsvast vertrouwen hebben in het thuisfront. Je had hun ogen moeten zien, toen ze het mij zeiden.

En almaar viel de regen. Het was knus en goed, zo bij elkaar te zijn. We gaven rondjes sigaretten, spraken over thuis en over onze toekomst; we hebben er om gelachen. We waren bang, dat ze thuis erg in ongerustheid zouden zitten, terwijl niemand wist, hoe goed we het zo bij elkaar hadden. We vertelden van onze moeders en vrouwen en kinderen; breed en warm lag het veilig gevoel, dat er mensen op ons wachten. Ze vertelden van hun werk op de akkers, in de smederijen en werkplaatsen, in de fabriek en op de boerderij.

Toen de regen was opgehouden en de wind de wolken over de bergtop had gewaaid, ben ik weggegaan.

Toen ik terug liep naar mijn villa'tje door de heldere avond, die geurde naar bloemen en regen, dacht ik aan wat de slagersknecht Max Groeneveld uit Groningen zei, toen z'n makker gezellig een plaatsje openschoof op een verrafelde vloermat en hem nodigde, naast hem te komen zitten inplaats van gehurkt op de koude vloer: „Ach jong, 'k sit bov'n op daile weerld". Boven op de hele wereld....

Groningse Hannibals, ruige, zwetende kankeraars en heerlijke stijfkoppen, ik heb een massa geleerd in deze dagen. Het is allemaal te omvatten wat jullie rosse-harige bankwerker Kees Buist uit ten Boer zei, toen hij zijn besmeurde duim gelukzalig opstak naar een wuivend kampongmensje: — **Dit alleen, mensen bevrijd te weten van iets wat je zelf te lijden hebt gehad onder moffentijd, maakt alles goed wat je in twee jaren oorlogsvrijwilligerschap hebt moeten slikken aan wanbegrip, teleurstellingen en helmwee**

HET BEVRIJDE LAND

Met betrekking tot de toestanden in het gebied van Oost-Java, dat thans in Nederlandse handen is en dat ongeveer de grootte heeft van Nederland, verklaarde de Recomba voor Oost-Java, dr. F. W. T. Unger, dat hij op grond van zijn eigen ervaringen, die hij op zijn reis heeft opgedaan en aan de hand van binnengekomen rapporten de volgende algemene opmerkingen kon maken:

De bouwgronden bleken goed bewerkt, er werd een ruime beplanting aangetroffen. In het gebied van Probolinggo, waar men thans voor het tweede gewas staat, heeft men met een gebrek aan water voor de irrigatie te kampen in verband met de kolossale ontbossing van de hellingen van de Ardjoeno tijdens de Japanse tijd. De bevolking is over het algemeen goed gevoed.

De voorlopige rapporten uit Banjoewangi zeggen, dat vijf tot tien procent van de bevolking ondervoed is en er zijn zelfs gevallen van oedeem, doch de marine-arts aldaar heeft zulke gevallen niet ontmoet. Wel lijdt tien procent van de bevolking aan malaria, welke wordt veroorzaakt door verwaarlozing der hygiëne.

De heer Unger verklaarde, dat de kledingspositie zover hij gezien had, redelijk was, doch volgens de berichten is zij buiten de hoofdwegen slecht en zeer slecht. Locale Chinezen en Brits-Indiërs zeggen dat de bevolking hongert naar textiel. In Soerabaja bevindt zich thans een voorraad van tien miljoen yard kain, waardoor de behoeftigen zeker in staat zijn de noodzakelijke aanvulling te kopen.

„Probolingo zag er uit als gold het een bezoek van de gouverneur-generaal”, aldus vervolgde dr. Unger. Toen een marine-autoriteit daarover tegen de burgemeester een opmerking maakte was het gevatte antwoord: „Dat is ter ere van uw ontvangst”.

Uit Djember is bericht ontvangen, dat al beslag werd gelegd op medicijn-voorraden van de TRI, waardoor het plaatselijke ziekenhuis voor zes maanden voldoende heeft. Vertegenwoordigers van het Binnenlands Bestuur en van de departementen bevinden zich reeds in Banjoewangi, Sitoebondo, Bondowoso, Djember, Loemadjang, Probolinggo, Pasoeroean en Lawang.

De houding van de bevolking op het land is uitgesproken vriendelijk. De bevolking in de steden kijkt de kat uit de boom. De Chinezen en Arabieren toonden zich zeer ingenomen met de komst van de Nederlanders. Op een enkele uitzondering na, die dan nog gedeeltelijk is te wijten aan het feit, dat zij verdwenen zijn, werken de republikeinse ambtenaren thans met de Nederlanders samen.

De leden der TRI hebben grotendeels de militaire kleding uitgedaan en zijn vervolgens onder de bevolking verdwenen. Over het algemeen kan volgens dr. Unger worden gezegd, dat de bestuurs-functionarissen en de bevolking opgelucht zijn wegens het feit, dat men verlost is van de terreur van het republikeinse leger.

In Banjoewangi en ook elders heeft de bevolking munitie-depôts, waarvoor zij blijkbaar angst heeft, aangewezen, terwijl zij tevens heeft uitgeduid waar wapenvoorraden der republikeinen liggen.

Ten aanzien van het probleem der Nederlands-Indische geld-circulatie merkte dr. Unger op, dat daartoe is georganiseerd, dat per boot en per trein zeer snel producten werden opgekocht, terwijl anderzijds reeds per truck stukgoederen naar Oost-Java zijn gezonden o.m. tien naar Probolinggo en zeven naar Banjoewangi, waarna verder per trein stukgoederen zullen worden gestuurd waardoor artikelen worden aangevoerd, die door de bevolking kunnen worden gekocht.

In dit verband wees dr. Unger op het grote belang van de treinverbinding met Djember. De aanvoer van producten naar Soerabaja maakt een prijsverlaging mogelijk. Intussen worden b.v. in Banjoewangi rijstvoorraden ter beschikking gesteld voor uitdeling aan de onbemiddelde bevolking.

Voorts wordt speciale aandacht besteed aan de betaling van en de distributie voor werkers, waardoor aangesloten wordt op de ook in republikeinse tijd bekende „closed-shop-huishouding”.

Dr. Unger zeide ten slotte, dat het élan, waarmee de Nederlandse militaire en civiele autoriteiten opbouwend werk verrichten, inspirerend werkt op de bevolking, die ziet, dat na de vorderingen en het hinderlijk optreden van de TRI weer iets voor haar gedaan wordt.

Voordat Arnhemia bij Medan werd bevrijd werden 73 huizen van Chinezen afgebrand.

Verenigingsnieuws

HULDIGING VAN DE HEER F. VAN PESKI

Op een zeer druk bezochte receptie in Pulchri Studio in Den Haag kwamen zeer velen de heer Van Peski gelukwensen met zijn zeventigste verjaardag. Er waren vele autoriteiten; voorts vertegenwoordigers van het Algemeen Nederlands Verbond, Onze Vloot, de Unie van Nationale Verenigingen en het Contactcentrum. Uiteraard eveneens vele bestuursleden en leden van onze Koninklijke Vereniging Oost en West, waarin de heer Van Peski een zo bekende figuur is.

Oud-resident C. Poortman sprak de heer Van Peski hartelijk toe en wenste, dat hij nog lange tijd, gezond en krachtig, zijn werk moge voortzetten. De voorzitter van ons hoofdbestuur, oud-minister Welter, deelde vervolgens mede, dat het H. M. de Koningin behaagd heeft de heer Van Peski te benoemen tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau. Onder luid applaus van de talrijke aanwezigen spelde de heer Welter de jarige de versierselen van deze orde op de borst.

AFDELING ÚTRECHT

Zoals reeds per circulaire is gemeld, zullen onze mededelingen voorlopig onder de rubriek „Verenigingsnieuws” van ons orgaan worden opgenomen.

In verband hiermede wordt de leden van onze afdeling in overweging gegeven steeds nauwkeurig het maandblad te raadplegen omtrent al hetgeen onze afdeling voor hen doet.

In de eerste plaats wordt bekend gemaakt, dat in September wederom onze gewone themiddagen hervat worden en wel op iedere eerste Donderdag van de maand in Esplanade van 4 tot 6 uur.

Ook onze bibliotheek is van begin September weer geopend op iedere Donderdag van 2 tot 4 uur ten huize van Mevr. E. M. van Woensel Kooy-van Nispen, Maliesingel 34, Utrecht. Vele actuele boekwerken zijn thans aanwezig.

Van 6 September tot en met 4 October zal in de Galeries Modernes door het Indisch Instituut, en met medewerking van onze afdeling, de bekende tentoonstelling „Indië onder Japanse Bezetting” worden georganiseerd, welke reeds in meerdere plaatsen in den lande een groot succes heeft gehad. Wij verwijzen U overigens naar de aanplakbiljetten. Verzuimt U niet deze zeer interessante tentoonstelling te bezoeken.

PROPAGANDA

De heer C. H. W. van der Ven, voorzitter van de afdeling het Gooi, zal zich gedurende de komende zes maanden wijden aan de propaganda voor onze vereniging. Hij zal zich daartoe in verbinding stellen met de afdelingsbesturen. Het Hoofdbestuur vertrouwt, dat in samenwerking met deze besturen door de heer Van der Ven nuttig werk zal worden verricht voor de uitbreiding van ons ledental en de versterking van onze vereniging.

Indisch Allerlei

Samenwerking

In vele districten van West Java is 't voormalig republikeins bestuur in de bevrijde gebieden bereid tot samenwerken met de Nederlanders. Een treffend voorbeeld vormt Madjalengka in het Zuid-Cheribon, waar het gehele Republikeinse bestuur, bestaande uit de regent, de patih, de wedana's een conferentie hielden met Nederlandse bestuursambtenaren en volledige overeenstemming bereikten terzake van te nemen bestuursmaatregelen en regelingen van orde en rust. De Nederlandse bestuursambtenaar te Madjalengka werd als een oud vriend ontvangen. Deze zette uitvoerig het doel en streven der Nederlanders bij de uitwerking van de doelstellingen van Linggadjadi uiteen. Het schadelijkste gevolg van het onderbreken van de politionele actie ligt in het feit, dat de bedreigingen, van Djocja uit, van republikeinse zijde, zeer velen van deze samenwerking terughouden.

Sterk dalende Prijzen in Semarang

De rijstprijs in Semarang heeft dadelijk nadat de actie onzer troepen begonnen was een sterke daling ondergaan. Vrijdag werden aan de voormalige demarcatielijn prijzen gevraagd van *f* 0.60 à *f* 1.— per liter. In de stad bedroegen deze prijzen *f* 1.25 à *f* 1.50. Voor het begin der operaties was deze prijs nog *f* 4.—. De prijzen voor sajoerans zijn teruggevallen tot op een vierde gedeelte van een week terug. Een geit, waarvoor vorige week nog *f* 100.— werd gevraagd, kostte nu nog maar *f* 40.—.

P. F. Dahler als Historicus. . . .

De rep. radio te Djocja maakte bekend, dat Amir Dahlan alias P. F. Dahler is benoemd tot hoofdambtenaar van het Ministerie van Voorlichting met als standplaats Djocja. Zijn voornaamste taak is de completering van de nationale documentatie, het verzamelen en zoeken van gegevens o.m. door gebruik te maken van alle reeds bestaande documentaties om een historisch werk te schrijven van de Indonesische strijd.

Oost-Java tegen de republiek

Het bestuur van Persatoean Rakjat Djawa Timoer, een onlangs opgerichte vereniging, van Indonesiërs in Oost-Java, seinde aan de lt. gouverneur-generaal een protest namens het volk van Oost-Java tegen de afvaardiging van Sjahir als vertegenwoordiger voor geheel Indonesië naar de Veiligheidsraad. Zij verklaarde accoord te gaan met de Nederlandse politionele maatregelen, hetgeen de bevrijding betekende van miljoenen. De terugkeer van het republikeinse gezag wordt niet gewenst, men wenst de uitvoering van de overeenkomst van Linggadjadi. Het bestuur verzoekt doorzending van deze motie naar de Veiligheidsraad. Het telegram was getekend door de voorzitter Soekartedjo.

Herstel der Lichtvoorziening

Er is niets opwekkender denkbaar, dan de talloze berichten, die van de snelheid getuigen waarmede, vlak achter de bevrijdende troepen, het werk van herstel en wederopbouw werd begonnen. Wij zullen er in dit nummer enige voorbeelden van geven en beginnen met de voorziening met electriciteit. De meeste grote elektrische centrales op Java zijn vrijwel onbeschadigd in Nederlandse handen gevallen. Voor West-Java betraf dit de centrales Oebroeg en Kratak. Er is thans dan ook voldoende energie om de elektrische treinstellen op diverse trajecten weer te laten lopen. Het belangrijke schakelstation Kedoengbadak bij Buitenzorg (een vitaal knooppunt in het hoogspanningsnet) bleef intact; het personeel is ook groendeels op zijn post gebleven. Bij Bandoeng zijn de krachtstations Lamadjang en Plengan niet ernstig beschadigd; voorlopig moet Bandoeng echter volstaan met de kleinere centrales van Dajeukolot en Bengkok, zodat de stroomlevering beperkt blijft. De stuwdam der kunstmatige meren, die bij de krachtstations liggen (en resp. 10 en 14 miljoen kubieke meter water bevatten) bleef eveneens onbeschadigd. Op de P. en T.-landen zijn te Soebang vier kleine centrales vrijwel volledig vernield. Cheribon en Poerwakarta zijn nadat zij aanvankelijk zonder

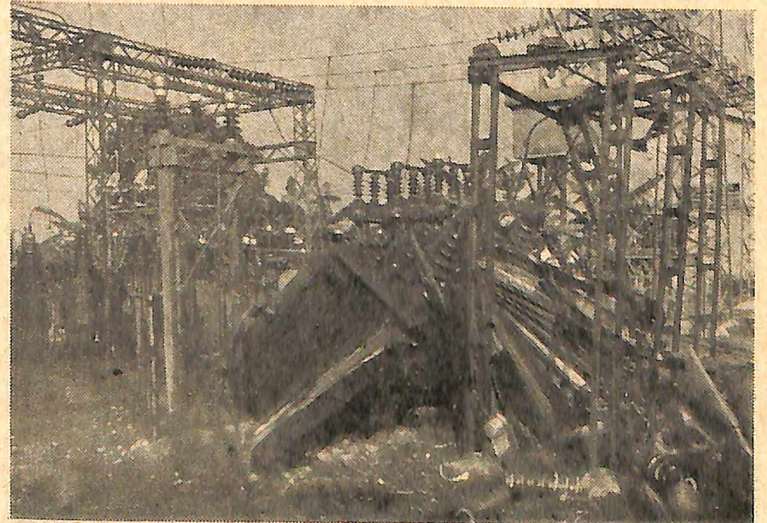
stroom zaten, thans weer van licht voorzien. In Midden-Java is de belangrijke centrale Djelok (Toentang) in tact gebleven; een deel van de hoogspanningsleiding naar Semarang is echter vernield zodat de stroomlevering aan de stad voorlopig beperkt blijft. Een voorlopige verbinding via de 6 kV-kabel Semarang-Oengan bracht toevor reeds tot stand. In de elektrische centrale te Tegal werd geen enkele direct bruikbare machine meer aangetroffen. In het onderstation te Bangil zijn de 70/30/6 kV transformatoren door explosieven vernield, waardoor de verlichting van Pasoeroean-Probolinggo voorlopig onderbroken is. De stad Djember wordt door de plaatselijke Dieselcentrale van licht voorzien.

Pasoendan tegen de Republiek

Onder leiding van de heer R. Moh. Moechsin Dendawidjaja vertrok 30 Juli per auto van Batavia de staf van de centrale voorlichtingsdienst van de Partai Rakjat Pasoendan, met het doel de bevolking van het gehele Pasoendanggebied met het lichten omtrent de medewerking aan en de samenwerking met de Recomba en de plaatselijke militaire autoriteiten. De auto was voorzien van de rood-wit-blauwe en de wit-groene vlaggen. Meegenomen werden 40.000 pamfletten en 80.000 wit-groene vlaggetjes, benevens een overzicht van de rede van R. Abdoelkadir Widjojoatmodjo, regeringscommissaris voor West-Java, op 29 Juli. Bij iedere P.R.P.-afdeling werd halt gehouden om bovengenoemde voorlichting te verlenen en identiteitsbewijzen te verstrekken aan de P.R.P. leiders en de contactpersonen in de pas bevrijde gebieden. Op de eerste dag werden Buitenzorg, Pelaboeanratoe en Soekaboemi en de kleinere plaatsen daartussen bezocht. De tweede dag werd de reis via Tjiandjoer naar Bandoeng voortgezet. Op de vijf volgende dagen werden achtereenvolgens de plaatsen Soemedang, Cheribon, Soebang, Poerwakarta, Pagelarang en Krawang benevens vele plaatsjes daartussen bezocht. Ook in de pas bevrijde plaatsen werd men over het algemeen met vreugde door het volk ontvangen. Het stak de duim op en riep „Okee, hidoep P.R.P.“ (leve de P.R.P.). Hoewel voor de bevrijding de republiek verklaarde, dat de bevolking in deze streken de P.R.P. haatte, is nu gebleken, dat ze reeds lang op de komst van de P.R.P. wachtte en nu blij is van de onderdrukker, de republiek van Soekamo bevrijd te zijn en geleid te worden door personen van het eigen volk. In Djamblang, nabij Cheribon, verzamelden zich honderden personen, om redevoeringen ter betuiging van hun vreugde te houden. In Pagelarang werden feesten gegeven, dans- en blaasmuziekuitvoering gehouden, waaraan duizenden deelnamen. In de ochtend werden de feesten besloten met het Wilhelmus, en er werd een „Hidoep Negara Pasoendan“ (leve de staat Pasoendan) geroepen.

Herstel van de P.T.T.

De P.T.T. dienst heeft op verscheidene plaatsen schade opgelopen, voornamelijk wel aan postkantoren. Te Batavia is het postkantoor echter onbeschadigd in Nederlandse handen gekomen; evenzo het telefoonbedrijf, dat voordien gemeen-

De vernielde elektrische centrale bij Bangil.

schappelijk beheerd werd. De telefoondienst heeft aanvankelijk een groot aantal nummers geblokkeerd, doch momenteel worden zij geleidelijk weer ingeschakeld. Wat de interlocale en interinsulaire verbindingen betreft, zij opgemerkt, dat Batavia thans kan spreken o.m. met Palembang, Soerabaja en Bandoeng en dat het burgertelefoonverkeer ook met Soekaboemi is heropend. Met Krawang en Poerwakarta zijn van Batavia uit ook al enkele lijnen hersteld, doch door de vernietiging van de centrale in Krawang is burgerverkeer nog niet toegestaan; zodra de centrale geopend is, kan men echter ook met Krawang telefoneren. Hopelijk kan de verbinding dan gelijk worden doorgetrokken naar Poerwakarta en Cheribon. De centrale in laatstgenoemde plaats was geheel intact, doch verwaarloosd, evenzo in Tegal. De verbinding Cheribon-Kadipaten is gespaard gebleven; de meeste kleine hulpkantoren tussen Bandoeng en Cheribon zijn intact, met uitzondering van Oedjoen-Broeng. Te Cheribon is een radiostation ingericht voor verkeer met Bandoeng en Batavia. Het ontvangstation Rantjaekék is buiten gebruik; de masten staan er nog. Het zendstation Malabar is afgebrand, doch voor de verbinding met Nederland wordt het nieuwe station Dajeukolot gebruikt. Het lange golfstation Malabar was toch al onbelangrijk geworden.

In Oost-Java zijn alle telefoonverbindingen vrijwel intact. Alleen de centrale Malang is verwoest.

Oud-Volksraadlid H. H. Kan tegen de republiek

De heer H. H. Kan, oud-lid van de Volksraad van Nederlands-Indië heeft het volgende telegram gezonden aan H. M. de Koningin: „Eerbiediglijk om Uwer Majesteits hoge aandacht verzoekende voor de persberichten, vermeldende op welke gruwelijke wijze weerloze Chinezen, staande onder Nederlands souvereine bescherming, gedurende politieel optreden Nederlandse troepen door tot de republiek behorende gewapende benden van bezittingen en vrijheid zijn beroofd; zowel mannen en vrouwen als kinderen zijn uitgemoord en levend verbrand in vervolg op de gote moordpartijen te Bagan-Siapi-api, Tangerang en andere plaatsen, veroorlooft requestant zich de vrijheid een eerbiedig beroep op Uwe Majesteit te doen, dat het Haar moge behagen:

a. Hare ambassadeur te Washington op te dragen de onmenselijke handelingen van zijde der republiek, waarvoor het bedrijven van soortgelijke misdaden de hoogste machthebbers der As-mogendheden zijn berecht, veroordeeld en gestraft, ter kennis te willen brengen van de Veiligheidsraad en een oordeel van het hoge college over dit blijkbaar door de republikeinse leiders gesanctioneerde optreden uit te lokken;

b. de Veiligheidsraad tevens te doen verzoeken ter voorkoming van eventuele herhalingen dier botviering van abjecte instincten aan republikeinse zijde daartoe de daarvoor geëigende stappen te nemen”.

Het I.E.V. tegen de Republiek

Het Indo-Europees Verbond telegrafeerde aan de Veiligheidsraad en aan de Koningin, hiermede uiting gevend aan zijn diepgeschokte gevoelens door de berichten van verkrachting en vermoording van vele Nederlandse vrouwen en het totaal gebrek aan rechtszekerheid in republikeins gebied. Het I.E.V. doet een beroep op de Veiligheidsraad om eerst zich op de hoogte te stellen van de werkelijke toestanden in het thans door de republiek beheerd territorium, alvorens enige beslissing te nemen inzake de Indonesische kwestie.

„Ook onze groep is het, die dagelijks ervaart, wat deze republiek betekent. Het zijn onze vrouwen en kinderen, die gemarteld en vermoord worden. Wij noemen slechts twee vaststaande feiten:

1. de onlangs ontdekte verkrachting van 8 onzer vrouwen in Tegal op 17 Augustus 1946, ter herdenking van het eenjarig bestaan van de republiek, door republikeinse soldaten in tegenwoordigheid van bevelhebbers en andere autoriteiten, waarna deze vrouwen werden afgeslacht;

2. de moord op 17 vrouwen en kinderen te Banjoewangi op 22 Juli van dit jaar”.

Het I.E.V. verzocht vervolgens de Koningin om zo spoedig mogelijk de geëigende stappen te ondernemen ter beëindiging van de macht van de voor deze daden verantwoordelijke misdadige elementen.

Het Herstel der Spoorwegen

Op verscheidene lijnen van de spoorwegen in Indië is weer begonnen met een voorlopig nog beperkte dienst. Veel is bij herstel der verbindingen afhankelijk van de toestand der bruggen. Op diverse punten zijn vernielingen uitgevoerd (wer-

den bruggen opgeblazen, gedeeltelijk vernield of zijn rails opgebroken), doch inmiddels is het volgende toch reeds bereikt:

De stadtram te Batavia heeft de dienst hervat. Op de geëlectriceerde lijn Mr. Cornelis—Manggari—Koningsplein—Benedenstad—Tandjong Priok wordt een uurdienst onderhouden. Tussen Batavia en Buitenzorg is dagelijks voor personenvervoer een drietal treinen v.v. ingeschakeld, terwijl bovendien een goederentrein de opvoer van goederen verzorgt.

Ook kwam de verbinding Batavia—Krawang—Cheribon—Tegal klaar voor beperkt goederenvervoer. Medio volgende maand wordt de belangrijke spoorlijn Batavia—Bandoeng om de zuid geopend; in Midden-Java is de verbinding Ambarawa—Toentang hersteld; in Oost-Java is het treinvervoer Soerabaja—Pasoeroean—Djember—Banjoewangi hersteld; op Sumatra's Oostkust zijn door de Deli Spoorweg Mij. de trajecten Medan—Bindjei—Stabat, Medan—Arnhemia en Medan—Loeboek—Pakam—Tebingtinggi geopend, terwijl gewerkt wordt aan de openstelling der lijn van Tebing naar Siantar.

Het aanwezige spoorwegpersoneel neemt over het algemeen een gunstige houding aan; op enkele plaatsen verklaarden sommigen dat zij eerst de kat eens uit de boom wilden kijken.

In het traject Porong—Bangil was 700 m. spoor opgebroken en waren enkele kleine bruggen vernield. Op 27 Juli was de schade echter weer hersteld en op 28 Juli reed de trein naar Pasoeroean. Over het algemeen is het personeel hier ook zeer welwillend in zijn samenwerking. In Zuid-Sumatra is nog weinig schade hersteld, zodat alleen de treinverbinding Palembang—Praboemoeli functioneert. Op alle lijnen is spoorwegmaterieel teruggevonden, hoewel in verwaarloosde toestand, het is echter bruikbaar. De grote werkplaatsen te Manggarai zijn onbeschadigd overgenomen en weer in dienst gesteld; de capaciteit is echter in de oorlog door de Japanners teruggebracht tot een fractie van wat het voor 1942 was. De spoorwegwerkplaats te Semarang was reeds sinds 1946 in onze handen.

Brits-Indiërs tegen de Republiek

Zes vertegenwoordigers van de Indiase gemeenschap op Sumatra zonden op 9 Augustus een uitvoerige petitie aan Pandit Nehru, waarin uitvoerig de bedrevende omstandigheden van de Indiërs op Sumatra sedert 1946 worden omschreven. In de petitie wordt gezegd, dat 15.000 tot 20.000 Indiërs op Sumatra, die veel te verduren hebben gehad van de Japanners, met vreugde het einde van de vijandelijkheden begroetten in de verwachting dat betere tijden zouden aanbreken.

In plaats echter van een terugkeer tot normale verhoudingen groeide een Indonesische onafhankelijkheidsbeweging naar fascistisch model met als resultaat, dat anarchie en wetteloosheid heersten in plaats van vrede en recht. De Britse en Indiase bezettingstroepen hadden om het maar duidelijk te zeggen met ijzeren vuist hiertegen moeten optreden, maar zij onthulden slechts hun totale onbekwaamheid om de Republikeinen tot rede te brengen.

De Republikeinen, aldus de petitie, organiseerden allerlei roversbenden, allen voorzien van een Gestapo-afdeling en zij begonnen met het ontvoeren van Chinezen, Indiërs en zelfs van vredelievende Indonesiërs. Zij verbrandden hun huizen en zij martelden hun slachtoffers op een wijze als in de laatste duizend jaar niet meer is vertoond. Als gevolg hiervan verlieten de welgestelden het land, maar de armen moesten blijven en voor hen werd het leven tot een hel gemaakt door Republikeinse benden, wier beestachtigheid geen grenzen kent.

Gedurende twee jaar was de regering van Soekarno de niet-geïnteresseerde toeschouwer bij deze gruwelen en zij verschafte de wereld onware berichten omtrent de werkelijke situatie in Indonesië. Wij zijn er van overtuigd, dat de acties, waartoe de Nederlandse regering ten slotte besloot, een zegen zijn. Niet alleen voor de buitenlanders, maar ook voor de Indonesiërs. Wij hebben gezien, hoe de bevolking in de door de Nederlanders bevrijde gebieden weer een menswaardig leven kan leiden. De wijze waarop vele Republikeinen de vreemdelingen behandelen, toont aan dat zij de vreemdelingen beschouwen als niet veel meer dan beesten. Onder deze omstandigheden, aldus de petitie, moet worden gezegd dat de Indiërs en Chinezen „hate it with intensity” dat de Republikeinen een beroep hebben gedaan op Uwe Excellentie (Pandit Nehru) om hen in de internationale wereld te steunen tegen de Christelijke Nederlanders. Wij zijn van mening, dat de republikeinse radio en de vertegenwoordigers van vele buitenlandse naties en speciaal van India een volledige scheve voorstelling van zaken hebben gegeven.

Wij, ondertekenaars van deze petitie, bevelen de regering van India ten sterkste aan om een commissie naar Indonesië te sturen voor het instellen van een onpartijdig onderzoek.

(Vervolg op pag. 17)

KRONIEK VAN CURAÇAO

Huis

Meester-doctor Moises Frumencio da Costa Gomez is, goed en wel, in de Lange Houtstraat te 's-Gravenhage teruggekeerd. Hij heeft zich op Curaçao in de Statenvergaderingen en elders gewerd. Nu behartigt hij weer de belangen van zijn geliefde geboorteland op Plein en Binnenhof. Toch willen wij nog even melding maken van wat hij op Curaçao heeft medegedeeld over het feit, dat het door hem bijeengebrachte Curaçaoose Autonomiefonds een huis heeft aangekocht in de Penstraat voor niet minder dan driekwart ton gouds. Daar zal de activiteit voor de autonomie en alles wat daarmee samenhangt, worden voortgezet. Het is de bedoeling, dat dit gebouw zal dienen tot het houden van voordrachten en cursussen en dat het ter beschikking van de hele gemeenschap zal staan. Getracht zal worden een rechtskundig adviseur aan het fonds te verbinden, die permanent zal zitting houden in het gebouw en tot wie de bevolking zich dan kan wenden voor rechtskundige bijstand en ook een medicus „die zich wil verbinden om zekerheid van geneeskundige hulp te verschaffen”. Want, zo riep Da Costa Gomez uit, „hoe vaak gebeurt het niet dat iemand uit het volk een dokter laat roepen doch dat de dokter niet bereikbaar is of niet wil komen”. Deze laatste vier woorden werpen een, voor buitenstaanders, eigenaardig licht op bepaalde Curaçaoose toestanden. Wij wachten de ontwikkeling van dit Huis der Autonomie met belangstelling (en gerechtvaardigde nieuwsgierigheid) af. Het is niet zó maar een huis...

Aruba

In deze kroniek hebben wij, incidenteel, reeds meermalen de incomptabiliteit Curaçao—Aruba aangeroord. Over dit oude zeer en zijn historische ontwikkeling ware een lijvige dissertatie te schrijven (hetgeen wij niet van plan zijn te doen). Aruba, dat is de kern dezer dingen, gevoelt zich ontwassen aan de Antillische hegemonie van het eiland Curaçao. Het gevoelt zich — dikwijls terecht en dikwijls ten onrechte — achteruitgesteld. Aruba wil los van Curaçao. Ook daarover heeft Da Costa Gomez op Curaçao het een en ander gezegd. Hij zeide, dat er niets tegen is, indien er mensen op Aruba zijn die zich voor afscheiding van Curaçao uitspreken. Curaçao geeft op het ogenblik van zijn inkomsten een belangrijk deel voor Aruba, hetgeen dan voor Curaçao bespaard zou kunnen worden en de vele Curaçaoose ambtenaren die op Aruba werken, kunnen evengoed emplooi op Curaçao vinden. Op het

Een der drukste winkelstraten in Willemstad.

ogenblik acht Da Costa Gomez de afscheiding echter niet aanbevelenswaard, waar de Nederlandse regering juist b.v. in Indië tracht de eenheid te bewaren en er niets voor voelt de separatistische beweging te stimuleren.

Wij hebben nog geen Arubaanse reacties op deze opmerkingen vernomen.

Venezuela

Zoals dat helaas gewoonlijk het geval is met belangrijk Curaçao's nieuws, hebben wij in de vele Nederlandse couranten, die wij plegen te lezen, met geen woord vermeld gezien dat op Curaçao een grote en belangrijke plechtigheid heeft plaats gehad: de aanbieding door de Venezolaanse regering van een mooi standbeeld van de grote Zuid-Amerikaanse bevrijder Simon Bolivar. Wie enig begrip heeft van de economische doch vooral van de staatkundige situatie in het Caraïbisch gebied waar Curaçao gelegen is, wie enig begrip heeft van de historische ontwikkeling ginds begrijpt dat aan dit feit veel groter waarde gehecht moet worden dan aan een willekeurig beleefdheidsgebaar. De tijd dat Nederland een oorlogsschip naar de Venezolaanse kust zond om een belediging een zijner diplomatieke vertegenwoordigers aangedaan „recht te zetten”, is reeds lang voorbij. Wie herinnert zich nog dat incident Klerk de Reus. Wie weet nog van dit incident, nauwelijks enige decennien geleden? En wie herinnert zich nog de naam van de toenmalige Venezolaanse president Castro? Sedertdien, en na het ijzeren schrikbewind van Gomez, de tyran van de Andes, heeft Venezuela zich in ieder opzicht zeer ontwikkeld. De meeste Nederlanders weten niet dat dit land, veel groter dan Duitsland, tot de rijkste landen ter wereld behoort en dat het 't enige land ter wereld is, dat geen staatsschuld kent. Zijn bodemschatten zijn ongeteld. Zijn aspiraties vele. De grote Simon Bolivar, een Napoleontische figuur, man van enorme energie, wijsheid en idealisme, is ook het Venezolaanse symbool der grootheid. En vlak onder de kust van dit land ligt Curaçao. Venezuela is zijn machtige nabuur. Aan Venezuela is het economisch en cultureel sterk verbonden. Vele Curaçaoenaars zijn met familiebanden aan Venezuela gehecht. De Sociedad Bolivariana heeft zijn vertakkingen over geheel Latijns Amerika. Curaçao en Aruba hebben bloeiende afdelingen. Deze dingen zijn belangrijk! De aanbieding van het Bolivar-standbeeld was belangrijk. Meer dan tweeduizend mensen namen deel aan de plechtigheid op het zonnige, wijdse Scharloo, de rijke Willemstadse faubourg. Er waren Venezolaanse ministers voor gekomen van de overkant. Harer Majesteits gezant te Curaçao kwam met hen mede. Dit betekende iets. Maar Nederland vernam er niets van. Willemstad had vele Venezolaanse vlaggen naast het Nederlandse dundoek doen wapperen op de passaat. Er werden met vurige en langdurige Spaanse welsprekendheid redevoeringen afgestoken. Er werden, over en weer, hoge onderscheidingen uitgereikt. (Zo groot was de geestdrift dat de bekende Curaçaoenaar Shon Kai Winkel zelfs een Venezolaanse onderscheiding kreeg, die hij reeds vele jaren bezit!). De heren H. G. Muskus, G. J. Botterweg, Salentein, P. E. Portillo en J. W. S. Beaujon ontvingen Venezolaanse onderscheidingen. De Venezolaanse minister, dr. Carlos Morales, werd benoemd tot Grootkruis in de Orde van Oranje Nassau, zijn collega dr. Andres Eloy Blanco tot Groot-Officier in dezelfde Orde. Deze dingen geschieden niet zo maar. Zij zijn van grote betekenis. Doch in de Nederlandse pers hebben wij er met geen woord van gerept gezien....

„Nieuwsvoorziening”

En dit negatieve feit vestigt dan weer de aandacht op de vrijwel geheel afwezige nieuwsvoorziening Curaçao—Nederland. Een even schadelijk als beschamend feit. Dat ons persbureau Aneta dit gevoelt, blijkt uit het bezoek dat de heer Simon Koster, Aneta's New Yorkse directeur, aan Curaçao heeft ge-

bracht. Aneta geniet geen groot crediet op Curaçao. Men maakt dit bureau veelal terecht, doch ook veelal ten onrechte, verwijten over zijn werkzaamheid gedurende de oorlogsjaren en ook daarna. De Staten hebben (hoezeer ten onrechtel) de Aneta-subsidie ingetrokken. Het bureau van de regeringsvoorlichtingsdienst is (te plotseling en te vroeg) zo maar opgeheven. Er zijn in de staten vele woorden aan de nieuwsvoorziening en niet-voorziening gewijd. Maar men mag aannemen dat, na het bezoek van de heer Koster en door de langzame doordringing van het belang dezer zaken op Curaçao en in Nederland, er nu wel verbetering zal komen. Rijkelijk laat, overigens!

Staaltje

Wil men nog een „aardig” staaltje horen over die rare „nieuwsvoorziening” van de West naar Nederland? Op 27 Juli maakten sommige Nederlandse bladen bekend, dat de regering overweegt op vrij korte termijn een voorlopige Rijksconferentie van Nederland, Curaçao en Suriname bijeen te roepen, ten einde alvast de onderlinge verhouding te bespreken. Dit is belangrijk nieuws dat op... 9 Juli door dr. Friedericy van het Departement van Overzeese Gebiedsdelen in Suriname werd onthuld ter gelegenheid van een te Paramaribo gehouden persconferentie. Na *achttien* dagen heeft *Nederland* dit vernomen!

Medici

Statenlid arts Harry Maal, had in een Statenvergadering de Arubaanse Gouvernementsarts Tulner verweten, dat deze aan prostituées penicilline-inspuitingen verschaft ad vijftig gulden. Statenlid Maal had dit „grove afzetterij” genoemd. Collega Tulner liet het er niet bij zitten en hij richtte de volgende brief aan de Staten, die wij — als tragi-komisch en illustratief intermezzo in de diepe ernst dezer kroniek — volledig afdrukken:

Naar aanleiding van hetgeen statenlid Maal in de Statenvergadering van 17 Juli ten beste gaf gaarne volgende 2 vragen:

1. Betekent immuniteit van een Statenlid dat hij in het openbaar een Gouv. ambtenaar ongestraft mag beledigen zonder zich eerst te hebben vergewist of de beledigende aantijgingen enige grond van waarheid bevatten?

2. Is het overeenkomstig de medische waardigheid een mededicus van iets te betichten en zijn naam door het slijk te sleuren zonder zich eerst terdege van de feiten op de hoogte te hebben gesteld o.a. de betrokken medicus zelf te hebben gehoord?

Verder verklaart ondergetekende nooit meer dan *f* 25 voor een kuur van 4 Penicilline-injecties (afbetaalbaar in termijnen) te hebben gevraagd van een prostituée.

Van Statenlid Maal verwacht ondergetekende na onderzoek van de feiten een openbare rehabilitatie, wil hij zich niet gedwongen voelen Statenlid Maal op oeroude Macambawijze te bestraffen zo als dat in zulke sporadische gevallen nodig schijnt te zijn.

Met de meeste hoogachting, Gouv.arts H. J. P. TULNER.

Vooral de laatste zinsnede van deze brief is wel zeer illustratief en typerend.

Aarts Maal heeft hierop in een volgende Statenvergadering geantwoord: 1. dat het niet aan hem als Statenlid is om alles wat hij hoort eerst op de waarheid te gaan onderzoeken. Een prostituée heeft op een openbare zitting van het Kantongerecht op Aruba verklaard, dat zij zich niet heeft laten behandelen omdat de dr. voor penicilline-injectie *f* 50 had gerekend. Volgens dr. Maal's mening is het zijn plicht daarover in een openbare vergadering te spreken om tot een onderzoek van zulke wantoestanden te komen. 2. Aan een medicus die dergelijke praktijken beoefent behoeft dr. Maal geen tekst en uitleg te vragen alvorens hierover in het openbaar te spreken.

Dr. Maal vertelde verder te Statenvergadering dat hij aan dr. Tulner een brief van ongeveer de volgende inhoud geschreven heeft: „Geachte collega, daar ik zeer verlangend ben om uw oeroude Macambawijze van afstraffing te leren kennen zend ik u ingesloten een passagebiljet voor het vliegtuig van Aruba naar Curaçao. Indien nodig zal ik voor uw terugzending zorgdragen. Ik excuseer me, dat ik wegens tijdsgebrek niet zelf naar Aruba kan komen. 's Woensdags en 's Zaterdags ben ik te vinden op mijn plantage San Juan en de andere dagen op de Handelskamer 26a. Ik hoop spoedig bericht van u te ontvangen”.

Op deze brief heeft dr. Maal tot nog toe geen antwoord ontvangen. Wij nemen deze (min of meer) amusante historie hier op, omdat het juist dikwijls dit soort anecdotische dingen zijn die een helder licht werpen op toestanden en mensen.

Industrie

Het is een belangrijk feit voor het voornamelijk op de olie drijvende Curaçao wanneer andere industrieën zich op het

Luchtfoto van de haven van Willemstad, hoofdstad van Curaçao.

eiland vestigen. Vandaar dat het een belangrijk feit is, dat Wessanens Koninklijke Fabrieken een nevenbedrijf op Parera in werking hebben gesteld. Men verwerkt er de goede Surinaamse rijst. Gedurende de oorlog is de rijstteelt in Suriname aanzienlijk toegenomen, de verdere vooruitzichten zijn niet ongunstig. Men behoefde slechts een middelpunt te vinden van waar uit het veredelde product gemakkelijk zou kunnen worden verscheept naar de landen van consumptie. Voor dit doel viel het oog op Curaçao, dat door zijn centrale ligging tussen Noord- en Zuid-Amerika en zijn gunstige verbindingen met de landen van het Caraïbische areaal, de geschikte plaats bleek om deze industrie op te zetten.

De capaciteit van de Curaçaose fabriek bedraagt 25.000 tot 30.000 ton per jaar, wanneer in drie ploegen zou worden gewerkt. Op het ogenblik is de aanvoer echter niet groot genoeg en wordt op een lagere productie met één ploeg gewerkt. Men mag Curaçao met deze aanwinst gelukwensen.

Onderwijs

Voor de vierde maal sedert de oprichting van de Algemene Middelbare School, een instelling waar Curaçao terecht trots op gaat, heeft de plechtige bekendmaking van de eindexamen-uitslag in de Statenzaal op het Wilhelminaplein plaats gehad. Een en twintig leerlingen ontvingen het eindexamen. Directeur Willem Meijer heeft te dier gelegenheid een rede gehouden, die geenszins van belang ontbloot is. Hij wees op het feit dat het aantal eindexamen-candidaten in dalende lijn zal gaan. Er waren niet-verontrustende oorzaken: sommigen zenden hun kinderen, nu de oorlog voorbij is, weer naar scholen in Nederland. Maar de directeur had ook bittere woorden: „Aruba laat ons bijna geheel in de steek en Curaçao levert ons niet die groep jongelui, kwantitatief sterk genoeg en kwalitatief goed genoeg, die nodig is om ons Peter Steyvesant College sterk te maken. En dat is absoluut nodig voor onze gemeenschap, die nooit haar taak, die steeds moeilijker en meer omvattender wordt, naar behoren kan vervullen als niet de topmensen een brede, algemene ontwikkeling hebben gehad.

En juist het aantal is niet groot genoeg, ja zelfs heeft het gouvernement de eis van Mulo-diploma-bezit voor zijn kantoren al moeten laten vallen”. En de heer Meijer eindigde zijn rede, die zeker niet van belang ontbloot was, met de volgende harte-kreet: „Het is zaak om ook intellectueel te halen uit deze eilanden wat er in zit. Een welvarend Curaçao, dat ook geestelijk niet ten achter blijft, is van groot belang voor heel ons Rijk. We weten, dat de Nederlandse inrichtingen van middelbaar en hoger onderwijs onze A.M.S.-ers en ook onze Mulo-leerlingen graag zien; des te meer en nu kom ik tot een dissonant, verwondert het ons, dat door de laksheid onzes inziens der betrokken instanties nog steeds geen beslissing is genomen in de zaak van de gelijkstelling van ons A-diploma. Nog leven sommigen — ik zou bijna zeggen — in koloniale sferen en ik wil als directeur van deze school mede opkomend voor mijn leerlingen, die benadeeld worden, ernstig protesteren tegen deze lakse gang van zaken. Het is me niet mogelijk deze onverkwikkelijke gang van zaken anders te zien, daar ik mag aannemen, dat van Curaçaose zijde alles gedaan is om tot een beslissing te komen”.

Deze deskundige woorden behoeven onzerzijds geen commentaar. Zij zijn welsprekend genoeg. Curaçao behoort, materialiter, tot de rijkste gebieden ter wereld momenteel. Maar in geestelijke zin wordt die rijkdom nog niet geëvenaard.

(Zie vervolg pag. 18)

Handel-Maatschappij
H. ALBERT DE BARY & Co. N.V.
DEVIEZENBANK

Amsterdam - Herengracht 450

ALLE BANKZAKEN

Kapitaal en reserves f 23.000.000.-

de

N.V. AMSTERDAMSCH E MIJ VAN LEVENSVZERKERING

gevestigd te Amsterdam, Nieuwe Spiegelstraat 17

AMSTLEVEN

- A. verzoekt aan gerepatrieerde houders van hare Indische polissen en andere rechthebbenden daarop, hun adres aan haar bekend te maken, indien zulks nog niet heeft plaats gevonden ;
- B. deelt met nadruk mede, dat aan de verzekeringen van hen die na de capitulatie van Japan in de gelegenheid zijn geweest om met haar of haar Indisch Kantoor te Soerabaja in verbinding te treden, doch zulks hebben nagelaten, **geen rechten meer kunnen worden ontleend**, wanneer de waarde der polis is overtroffen door de som der achterstallige premien en renten (c.q. en de leninghoofdsom). Een dergelijke verzekering kan n.l. niet in stand blijven zonder betaling voor het overlijdensrisico.

Herstel der polissen zal op verzoek op nader over-een te komen voorwaarden in overweging worden genomen, waarbij met de bijzondere omstandigheden rekening zal worden gehouden.

VAN NIEVELT: GOUDRIAAN & CO'S STOOMVAART MAATSCHAPPIJ N.V.

ROTTERDAM-ZUID AMERIKA LIJN

Geregelde diensten voor
Passagiers, Post en goederen
tussen Rotterdam en

Brazilië
Uruguay
Argentinië
vice versa

Hoofdagenten :

VAN NIEVELT, GOUDRIAAN & CO.

Veerhaven 2 Rotterdam

telegram-adres: NIGOCO telefoon 23320

Agenten :

VAN NIEVELT, GOUDRIAAN & CO.

Prins Hendrikkade 86 Amsterdam

telegram-adres: NICOGO telefoon 49931

NEDERLANDSCH INDISCHE HANDELSBANK, N.V.

AMSTERDAM
Singel 250

ROTTERDAM
Mathenesserlaan 235

's-GRAVENHAGE
Lange Vijverberg 11

**Behartiging van
Uw belangen
in Indië en het
Verre Oosten**

DEVIEZENBANK

Men meldt ons uit Batavia dd. 13 Augustus het volgende: Bij besluit van de lt. gouv. generaal is bepaald, dat bij de berekening van voor pensioengeldige diensttijd van overheidsdienaren ten volle de tijd medetelt die door de betrokkenen gedurende de tweede wereldoorlog doorgebracht is in vijandelijk, bezet of met vijandelijk of bezet gelijkgesteld gebied en de daarop volgende periode tot aan het tijdstip, waarop de betrokkenen zich redelijkerwijze voor diensthervatting zouden hebben kunnen melden.

De normale voor berekening van voor pensioengeldige diensttijd in de betrekkelijke reglementen opgenomen bepalingen blijven van kracht ten aanzien van het tijdvak, dat buiten Ned. Indië is doorgebracht krachtens een voor 10 Mei 1940 verleend buitenlands verlot met inbegrip van een op de normale voet plaats gevonden verlenging van dat verlot; het tijdvak, waarover op dat verlot of verlengd verlot in normale tijdsomstandigheden een op nonactiviteitstelling zou zijn gevolgd in afwachting van gelegenheid tot herplaatsing; het tijdvak waarover een voor het verblijf in vijandelijk, bezet of met vijandelijk bezet gelijkgesteld gebied plaats gehad hebbende toepassing van het „Reglement voor de toekenning van wachtgeld“ dan wel een daarmee overeenkomstige regeling, in normale tijdsomstandigheden zou zijn gecontinueerd.

In gevallen, waarin overheidsdienaren zich later dan redelijkerwijze mogelijk zou zijn geweest voor diensthervatting hebben gemeld, alsmede in die waarin zij zich naar het oordeel van de gouverneur-generaal in strijd met de waardigheid van hun ambt hebben gedragen, beslist de gouverneur-generaal in hoeverre die tijd als voor pensioen geldige dienst zal worden aangemerkt.

Voor berekening van de activiteitsbezoldiging zal de ten volle voor pensioen medetellende tijd worden aangemerkt als ten volle voor de toekenning van regelmatige weddeverhogingen in aanmerking te komen.

Hoe Malang bevrijd werd. . .

*Rokende Puinhopen, schurftige Bevolking,
stinkende Hospitalen — het Stempel van de Republiek.*

Aan het verslag van een Nederlander, die aan de bevrijding van Malang deelnam, ontleen wij het volgende:

De nacht in Blimbing was koud, regenachtig en onrustig. Wij waren hier geheel onbekend en de kampongs dicht opeen gebouwd. Gedurende onze zuiveringsacties waren groepen Chinezen en Inheemse vluchtelingen uit het voorterrein binnen de kring van onze posten betrokken en verzameld in enkele gebouwen. Bij al de belangrijke objecten zoals bruggen, de electriciteitscentrale en het passerterrein werden mitrailleurposten ingericht.

Wij trekken Malang binnen.

Gedurende de hele nacht lieten sluipschutters ons niet met rust en daarbij beschoot men ons met zware mortieren; soms is het behoorlijk heet toegegaan, maar als de sluipschutters pal op ons zaten, kwam de redding steeds in de vorm van Republikeinse mortiergranaten, die op tientallen meters om ons heen neerploften en niet ons, maar de sluipschutters verjoegen.

Dan was het een kwartier stil en begon het opnieuw.

Tot overmaat van ramp begon het ook nog te regenen. Intussen dreunden in de verte onophoudelijk doffe ontploffingen en de troep zat zich te verbijten om alles wat ginds werd opgeblazen. De hemel boven Malang was rood gekleurd door grote branden.

Intussen had de Genie de hele nacht koortsachtig gewerkt aan de opgeblazen bruggen en tegen het kriecken van de dag rolden onze gemotoriseerde colonnes Blimbing binnen. Het werd een complete stormloop op de keukenwagens, die in de voorhoede binnenreden. Een bezettingscompagnie bleef in Blimbing en wij rukten meteen recht door naar Malang. De huizen en kampongs aan weerszijden van de weg waren verlaten. Geen sterveling werd gezien. De weg was bezaaid met versperringen en er werd duchtig uitgekeken. Aan de kop werd af en toe geschoten. Overal vonden wij weggeworpen uniformstukken, schoenen en materiaal. Hier en daar lagen bebloede brancards in de sloot. In de verte brandde de stad op vele punten. Reeds spoedig splitsten zich de colonnes om van diverse zijden door de stad op te rukken en het verzet te breken. Hier en daar werd in de stad geschoten en zo is het practisch de hele dag gebleven.

Malang bood een troosteloze, gehavende indruk. Direct bij het binnenrukken over de brede hoofdstraat Tjelaket zagen

wij reeds de grote Fraterschool, thans medische faculteit van de Republiek, branden. Er viel niets meer te redden. Op de achtergrond rezen ontzaglijke, zwarte rookwolken omhoog, waar de beroemde badplaats „Selecta“ tot de grond toe afbrandde. Om een indruk te geven van wat afgebrand of vernield was, noemen wij: het Gemeentehuis, alle H.B.S. gebouwen aan het Coemplein, het landraadgebouw aan de Wilhelminastraat en het kantoor Landraad aan de Achterkamentstraat, verschillende gebouwen van het 13de en 8ste bij Rampal, de Christelijke Mulo aan de Smeroestraat, huizencomplexen Oost van het Stadion, de Faroka-sigarettenfabriek, verschillende gebouwen en loodsen op het spoorwegemplacement, de Fraterschool aan Tjelaket, de bankgebouwen van de Escompto- en de Java Bank, en grote gebouwen aan de Rietlaan.

Het leven komt terug

De stad was uitgestorven, maar tegen de middag vertoonden zich reeds mensen op straat en langs de weg naar Malang vulden de kampongs zich weer. Drommen nieuwsgierigen verzamelden zich langs die weg om de passerende militaire wagens te zien en de duim op te steken. Men zag de opluchting op de gezichten van de mensen. Intussen waren onze troepen de hele dag bezig met de zuivering van de stad. Krijgsgevangenen, buitgemaakt materiaal en munitie werden binnengebracht. Een compagnie stootte meteen door naar Batoe, dat diezelfde nacht werd bereikt.

Zó was de bevrijding van een stad, die eens ressorteerde onder de mooiste van Indië. De bevrijding van een trieste, rokende puinhoop, die weinig meer van een welvarend en lieflijk recreatieoord had.

Het meisje uit de Minahassa

In ons vorig nummer werd een verzoek om steun geplaatst voor een tienjarig meisje uit de Minahassa, dat in Zwitserland vertoeft. Met bijzondere voldoening kunnen wij mededelen, dat het bedrag, hetwelk voor dit doel nodig was, thans verre overtekend is.

Onder de ingekomen gaven bevond zich een gif van „Nederland helpt Indië“, groot f 540.—

Wij maken van deze gelegenheid gebruik om nog eens te vermelden, dat „Nederland helpt Indië“ voortgaat met de hulpverlening aan alle landaarden in Nederland en Indië. En herinneren nog een aan het giro-nummer van „Nederland helpt Indië“: 500500.

Gepensioneerde ambtenaren

De heer K. van Oosten, Ch. de Bourbonlaan 28, Zeist, schrijft ons o.m. het volgende:

Waar onze Koninklijke Vereniging „Oost en West“ voor allen, die met ons Indië willen meeleven, het goede zoekt en aanbiedt, zoveel ze kan, wil zij ook niet nalaten de aandacht van die leden, die er voor in aanmerking komen, te vestigen op de Bond van Gepensioneerde Burgerlijke Landsdienaren en Locale Ambtenaren in Nederlands-Indië. Men kan daarvan lid worden voor f 1.— per jaar. De Bond stelt zich ten doel de pensioenbelangen voor deze ambtenaren en hun weduwen en wezen te behartigen. De heer Van Oosten spreekt de hoop uit, dat door een wederkerige opwekking beide Verenigingen hun ledental kunnen versterken.

Met verdriet kijken onze jongens naar de branden en de vernielingen, die de extremisten in hun verblindheid hebben aangericht

In de Statenvergadering van 7 Augustus heeft een Arubaanse deputatie uiteraard onder leiding van Henny Eman en verder bestaande uit Amba's beide landraden Aristides Wever en praktizijn C. A. Eman (Zoon van Jhon Henny), een manifest overhandigd. Volgens de berichten in de Nederlandse pers:

"... „gesteund door de gehele bevolking van Aruba", waar in de afscheiding van Aruba uit het verband met Curaçao wordt aangekondigd. Aruba verklaart in dit manifest dat het direct onder de Nederlandse Kroon wil komen. Deze week werd de petitie naar de Koningin gezonden, getekend door 95 vooraanstaane Arubanen. De petitie vraagt een onafhankelijke positie van het eiland direct onder de Nederlandse regering. Zij is tot dusver nog niet beantwoord. De Arubaanse Statenleden V. E. Henriques en J. E. Arends hebben zich in de vergadering van 7 Augustus tegen de inhoud van het manifest verzet".

Wij willen constateren dat de constatering „gesteund door de gehele bevolking van Aruba" voor rekening moet blijven van de overhandigers van het manifest. Gezien immers het feit dat de heren Arends en Henriques zich ervan hebben gedistancieerd. Men bedenke: deze beide Statenleden behoren tot de vijf door de gouverneur benoemden en niet derhalve tot de door het volk gekozenen. Hun aanhang onder de bevolking van Aruba is derhalve moeilijk te bepalen, doch het is niettemin wel zeker dat die aanmerkelijk geringer is dan die der manifestanten.

Volgens het krantenbericht wordt in het manifest de opleiding van Amba uit het verband met Curaçao „aangekondigd". Dit lijkt ons op zijn zachtst gezegd onjuist en voorbarig. Een groep burgers immers kan een dergelijke belangrijke afkondiging niet doen. De gehele kwestie is zo oud als de bloei van Amba, dat in nauwelijks twintig jaar zijn bevolking zag vervelvoudigen.

Arubanen, die men wel eens „de Friezen in Curaçao" noemt, zijn een geheel ander slag mensen dan de bewoners van het eiland Curaçao. Curaçao heeft een zeer sterke Creoolse inslag, doch in Aruba is dit geenszins het geval. Daar is de origine der bewoners veelal Indiaans. De Arubanen kunnen het allerminst verkroppen van Curaçao uit „bemeesterd en bevaderd" te worden.

Dit is een voortdurende aanleiding tot wrijving. De geschiedenis der laatste decennien is vol van incidenten als het hier vermeld. Het is een moeilijke puzzle voor het Plein. Een van die intern Antillische aangelegenheden ten opzichte waarvan goede raad zéér duur is.

Diversen

De Staten hebben een wijziging in het kiesreglement gemaakt waardoor de vervanging van tussentijds afgetreden leden wordt gemakkelijker gemaakt....; George van Renesse, de bekende pianist, heeft met groot succes voor volle zalen geconcentreerd....; over de maand Juni steeg het indexcijfer voor levensmiddelen met 5,07 punten, dat voor manufacturen daalde met 7,51 punten....; De gezant van de nabuur-republiek Columbia was toevallig op Curaçao, zodat hij aanwezig kon zijn bij de kranstegging bij het witte hoge standbeeld van Koningin Wilhelmina en bij het borstbeeld van Bolivars vriend en Curaçaose medestrijder Luis Brion; ter gelegenheid van Columbia's onafhankelijkheidsdag. Spaanse welsprekendheid vloeide in brede stromen over Poenda en Otrabanda....; Voorlieden in de haven hebben gestaakt voor een jaarlijkse vakantie, bootwerkers om loonsverhoging; havenstakingen komen herhaaldelijk voor; de haven is Curaçao's hart....; het weekblad Curaçao heeft berekend dat zes van de dertien statenleden ambtenaar zijn....; hetzelfde blad voorspelt dat Mr. van der Meer de reeds lang bestaande (democratische) Statenvacature, opengevallen door het vertrek van dr. Wix, zal gaan innemen. Naast voorzitter mr. Desertine wordt dat dan de tweede „Hollander" in de Staten en de enige gekozen Hollander, want mr. Desertine is door de Gouverneur tot Statenlid benoemd....; de beroepsschool van „de olie" heeft vijftien cursisten afgeleverd....; twee heren van Polygoon-Profilti zijn aan het filmen in de West. Zij willen (en zullen) maken: een algemene film van de Antillen; een film van het eiland Curaçao; een film van Aruba en Bonaire; een film van de Bovenwinden; twee films voor het toerisme en drie films over Suriname; wij achten dit bijzonder nuttig en huldigen Polygoon-Profilti voor dit initiatief....; de heer Pang Atjok werd schaakkampioen van Curaçao; een Surinamer....; praktizijn Egon Baiz vertoeft nu in Nederland, hij wil aan een der Nederlandse universiteiten de meestertitel behalen. Aruba

blijft streven naar vooruitgang. Er zijn nu plannen tot: 1. het stichten van een Arubaans dagblad; 2. het bouwen van een nieuw groot, modern hotel. Aan beide bestaat behoefte. Na het overlijden van de kleine, in het Engels gestelde „Aruba Post" heeft Aruba geen eigen dagblad meer. Het eiland heeft vroeger allerlei weekbladen gekend, die een lijdend bestaan voerden en door amateur-journalisten werden geleid. Zij konden nimmer de toets ener welwillende critiek doorstaan. Ook het hotelwezen op Aruba is steeds een lijdensgeschiedenis geweest.

Indisch
Restaurant

„Waroeng Djawa"

Gev. Deynootplein 40,
Telefoon 557422 en 23

SCHEVENINGEN

Restaurant „Corner House"

ROTTERDAM

Telef. 31764 Mathenesserplein 31

Golfcarton en Papierwarenfabriek N.V.

Nijverheidstraat 39-49,
Rotterdam
Telefoon 72714
(2 lijnen)

DE BRON
VAN PAKPAPIER
EN GOLFCARTON

G. J. R. VAN DER GAAG & ZN

Groenmarkt 27, Den Haag
Telefoon No. 112512

Drogerijen - Chemicaliën

Depôt der meest bekende
Binnen- en buitenlandsche Spécialité's

INDISCH RESTAURANT

„Ardjoena"

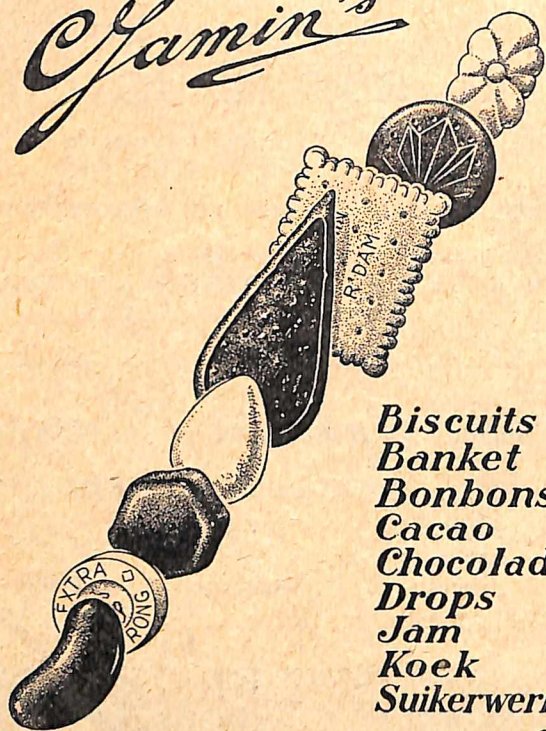
Groot Hertoginnelaan 68,
Den Haag, Telef. 391332

Dagelijks
Rijstafel

vanaf 12 uur

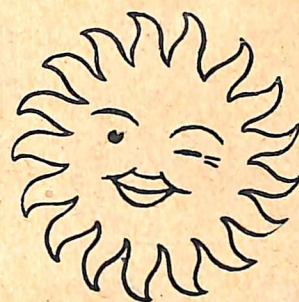
RESERVEERT TIJDIG UW TAFEL

Gamin's

**Biscuits
Banket
Bonbons
Cacao
Chocolade
Drops
Jam
Koek
Suikerwerken
enz.**

**Zonnebruin...
prachtig
bruin!**

Door UVIOLAN, een pharmaceutisch-cosmetisch preparaat van de eerste rang. UVIOLAN zonnebrand crème met de speciale, ingebouwde lichtfilters maakt Uw huid in korte tijd natuurlijk bruin. UVIOLAN biedt U de grootste veiligheid tegen zonnebrand. UVIOLAN is vetvrij, kleeft niet, is gemakkelijk afwasbaar en aangenaam in het gebruik. Koel op de huid!

Uviolan
ZONNEBRAND CRÈME

Flinke tube f. 1.15

N.V. Koninklijke Pharmaceutische Fabrieken
v/h BROCADES-STHEEMAN & PHARMACIA

Wessanen's Koninklijke Fabrieken N.V.
Opgericht 1765 **Wormerveer**

Meelfabrieken

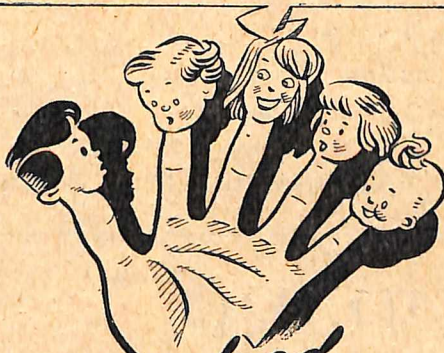
Olifabrieken

Mengvoederfabriek

Rijstpellerij

Havermouffabriek

Cacaofabriek

**Naar bed,
naar bed,**

*Naar bed, naar bed, zei Duimelot.
We moeten nog eten, zei Likkepot.
Ik ga 't wel halen, zei Langelot.
Haal HONIG'S pudding, zei Ringeling.
Die smaakt toch 't beste,
zei 't kleine ding!*

*Seren in
elk serin!*

MESKER

PARKSTRAAT 10 - DEN HAAG

WONINGINRICHTING
BINNENHUISARCHITECTUUR

Eet

Ten Hoeve's

Roggebrood

Heerengracht 22, Waldeck Pyrmontkade 2E
DEN HAAG

v. Meursstraat 10a, ROTTERDAM

Met FABRICIUS als correspondent naar het
NA - OORLOGSE INDIË

Binnen enkele weken verschijnt:

JOHAN FABRICIUS

HOE IK INDIË TERUGVOND

240 blz., 2 kaarten en een foto
prijs gebonden f 2.25

Een boekje dat U zeker zal interesseren !

Geeft Uw bestelling omgaand op aan
BOEKHANDEL B. C. ROZENBEEK Hzn, HILVERSUM
Schoutenstraat 2

Voor speciaal *Indische Rijsttafel*

Café-Restaurant „WEST-END”

Telefoon 84817
81576
86075

AMSTERDAM, Overtoom 87

Aanbevelend: W. Planje

INTERNAAT „AERDENHOUT”

Toezicht bij huiswerk en hulp bij studie
Gunstig gelegen bij Tram en Spoor
Gezond klimaat, mooie omgeving
Medisch toezicht

ALLE INLICHTINGEN BIJ :

B. CLASIE, directeur, Slingerweg 6, Aerdenhout,
telefoon 26277

J. BOS, Jan Steenlaan 5, Heemstede

G. SMIT, Kleverparkweg 79, Haarlem, tel. 18298

LÉONARD

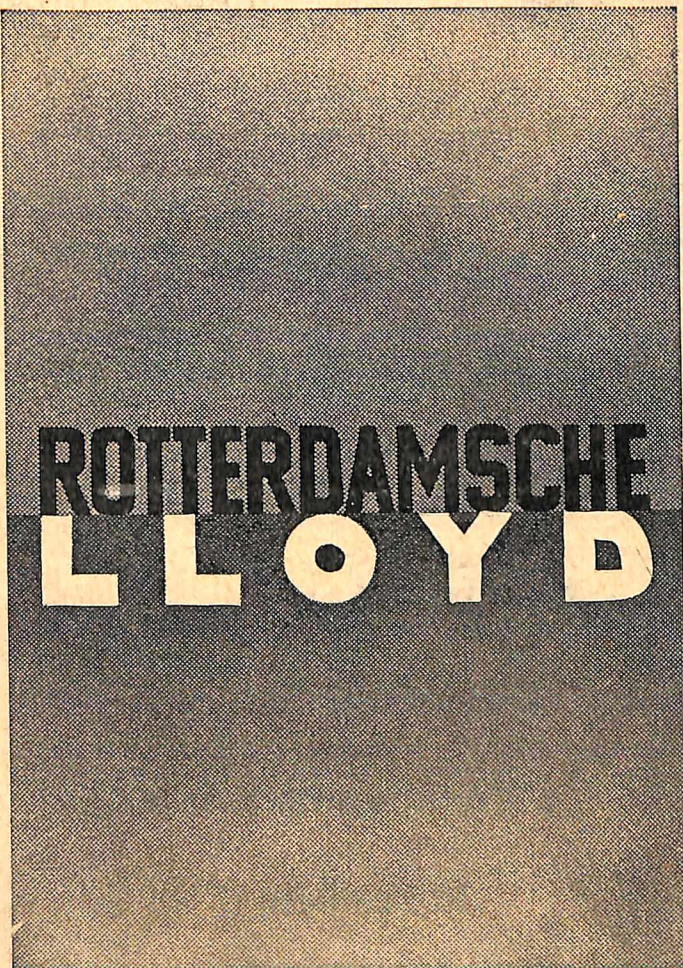
Wagenweg 29
HAARLEM

tel. 20518

coiffures

parfums

cosmetica

Bij Uw bezoek
aan Rotterdam

ROCHUSSENSTRAAT 172
Cor van Eck

„L' Ambassadeur”